

Kabeláč, J. - moravismy

439 K. uemluví o neobmezeném přijímání "moravismu"
z čehož ho obvinil Trávníček

440 ofitá se o autoritu Jungmannovu
Bartos J. při obhacování čis. teoreticky v právu
lexicálcina

Č. 48 '24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Labelle, J. - o BR

440 Bartus Gf koetichy v pravu, Edz čteč lexikální kóiti z uat.
locede převrtil mru (vic Antika Tlova)
vedl do spis. čes. slova, thra' v ni nalza domov. práva
nebo nabývají:
fosmidance, keruice, letovisko, urážene, sbržaha
narázil pro své "frestněly" na odpor, ano i výsměch
hlavní zastuha B-ova Tovi' ve fraseolog. a gystor. sbírce
(viz Geb. NR 4, 239); (NR 8, 176)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

CM 48 224

Kabelič, J. - Drejčonke' návosloví

"Odborných návosloví Drejčonke'ho potřebuje obecenstvo,
zvláště ženy, mnohem více než z šlechtického řemesla,
jiného, a tím větší je tedy škoda, plynoucí z poruchy
jichové, zaviněné zvláště tímto vaší porobou a/
šlechty řemeslnic žen cestováním v cizině, hlavně
německé."

NR 6, 722, 80

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kafka, Fr. - NR¹

"Am besten verstehen Tschechisch (abgesehen von
den Tschechischen Juden natürlich) die
Herren von Nase řec ..."

Josef Kafka Milena

Trost: Vornatuky se Kafkaovy'm

Miscelane J. Beneš

Studie o j-ich a l-ře, 1951

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Kalousek J. - odstavování j-ových vod

„... bez člověka, aby se vadaám znenáhla odnaucil -
filipin přiblížením s dobrým vzorům českým. V té třešně
smy všichni spis - e' české umění se stále přičinovat.
S mistrové slohu čes., Jg. a Pol., pali ve škola
správněji české nežli ve mláde'. ale snad základy
v našem století nedosel s te' doboroznosti, aby se um
forelky vytykat nemohly“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Osueka 1882, 93

Kaupli's - c̣esobratr. c̣estina

"Proti západnímu Slovanskému bku se prohlásili,
že svoje sektarství i do gramatiky vnesli,
aby k̄c̄ osobliví učili, škola by se od katoli-
ckému lišila. Oni proto mnohé koncovky
zavrhli, kterých tehdá katolíci užívali,
a které dosud v ústech národa obítajíce,
kvalitu vědeckosti a slovanosti mají."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Samostatná germanisace c̣estiny ...
1864, 136

Kampelitz
(=Štřitels)

- Československý brus
věnovaný j-ové gřávnosti
10x za rok

~~Kampelitz~~

Kampelitz symbolická germanizace cirkuy...
Hr. Kr. 1864 195

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kampelík - čes. ↔ lat.

"Latinským duchem psáti, nem' chybent, proto že
čechoslovaština s latinou jež i'strojnosti' taš
tvareu (slovozpřetem, skladnou, syntaxis a změnou
koncově?) i' hlasnosti velmi spřezněu
jest."

Učit latine na základe slovaubien,
niš němčiny

MORAVSKÉ
KRAJSKÉ
MUZEUM 11

Kampelík — filosofie a logika v j-e

"... skladna jedine a krásne myšlenky nám
nepodá, parli se na filosofii a rozumnicí
(logiku) nezakládá."

Kampelík 158

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kampel's — knihy vydané 1867

Čes. 211

pol. 107

sub 12

slc 2

sloveno-
illyrské 77

337 knih

na 18 mil. Slováci

maď 431

na 4 1/2 mil
maďarů

neú. 1067

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Samovolná germanisace českých
145

Bergner, V. - Safari E, P. 7. - Kampel E, C. M., - ^{kompozit} slovník

"Spjatá slova, jduvat Angličan a Němec nejvíce ve svých
má, Slovan více miluje, ale se Římanem a svým jeho
Francem, Italem a Španělem především jinejš, raději
dlatě, dlatě pro větší užitost, dlatě pro bohatost vy-
chodit slovně,"

vodárna (Wasserwerk), ve vodní věž
vodař (Wasserwerk), ve vodní věž
mluvní dlo (Sprachwerkzeuge), ve kastroj se mluvni
vyvěva (Luftpumpe)

Kampel E: Čechoslovanský slovník, 1842,
28

Kampflitz - Gouverzace

"Svou společenskou ulovou se národ český, moravský,
slézský co pravý učenar a bídnič na duchu v hovoře
osvědčuje, že praví národovci majíce čest v těle
bednou, skrývajíce zubou."

Samovolně germanisace oct... ,
fr. Kr. 1864 97

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kampel's - německá (subst.) X slovaňina (sls.)

13

"Síla i bohatost německý, kterou nám za ideal epasy, za vrch kultury i blahobytu včel'byni d'houy v'krají, záleží v substantivu, což Němci dobře hlavním slovem či Hauptwort v řeči své jmenujou."

14

subst. - "neorganická hmota ^{v v.} řeči"
záleží slozuiditelnosti; Composita.

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEM

Kam Jem

Kampel'É - purismus

„Chráme se přepjatého purismu, co evropěto
chovajme, ale co nám germanisace nabrindala,
proč tím.“

Samovolná germanisace ač. ... 1864, 106

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Lampeli's - Slováci

„Slovensko, pamätaj si na svoje kramentéto povolá-
nia, ni zádny'm zľobom svoj vliv na Čechy nechť
z myslé pouskete a nedaj si ho užívať židovci
oslabovati. Vašnivci a chizádovci mezi Slováky,
hledíte k tomu, aby všedny kusy a laby v Čechám
zrušili, a úplné odrušenie cirkon zdej dohá-
zali, jsou podkoupeni židovci Čechos a sloven-
sketo národa.“

1
Moravské germanizace cizích,
2864/ s. 132
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kampelů - slovařské výpůjčky

"... všechno, co z bošene slovařského v ostatních
nářečích se vypůjčilo, nám je se nedostává v
v českoslovan. formě, která mezi všemi slovan.
nejvýše je, jest, přijímatelné."

Kampelů 29
slovan

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kampel's - Slovenci

Chcete-li život, moc, poblížte se k Slovencům,
chcete-li vdobu a germanisaci, odporujte
secelování, to jen poměrně vabelu, způsobíte
radost, což odměnu nad a oslavu.

Samovolná germanisace dítiny...

1864 176

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kampel'ě - sloveso

„síla, lahoda, krátkost, určitost a z toho plynoucí
libá slozuvitelnost“

uložena jest v slovese

Kampfgeren 3

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kampeli's - čes. slovo X něm. Sulit.

"Pamatujme si, že naše sloveso velké slovo jest.
Síla a uhlavost němčinu ualeza se ve hlavní'm
slově = hauptwort, síla, lahoda, jasnost a božavost
uost, rozumitelnost naši slovančinu založena je
na slovesu."

Samovolna
Kamp. Germanace čestny...
1864, 67

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kampel's - stara' cistina

"Coz myslite, ze stara' cistina (svatova'clavdy' jazr),
nebo vysepsi' slove'cina (Cyriilo-methodej'sky' jazr)
& velkomoravsky' nase nema' lepsi'ho ap'etku v pra-
vidlech, nezli nova' germanu' nase ochranaveta',
na ubyti' postouavajeci' cistina, napr'c hejua
my'pnech, libustech, jez'ti dovojsny' slem, ucitost'i
rozumnostel'nosti' p'ed'azepi'."

Samovolna' germanitace cistiny ...
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
1864 143-1

~~Thomas~~

Kampel'ě - zábovy o českoslovan. jazyku

Kamp Čech 61-65

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kauča - cizí slova

„Ukazatel [správné čtení] má dvojí úkol: upozorní
na cizí slova v obchodním životě a navrhuje, jak
se mají napsat rovnocennými slovy českými, vyhledá se
však přehnaněm jich odstranování, kde se skutečně
vzdá; hlavně však ukazuje, kde se upala nebo kde se
mohou vzdýtnouti v rozličném životě obchodním
slova, věty a vůbec rčení, edatulové sice česká,
ve skutečnosti však naprosto cizím druhu cizí“
zachováti, neotupenou lásku k své matčině,
poelle NR (jeho stanovisko je „rozhodující“)
Kauča Woodem

Kauča, Jan - cirkuluny v hospodari. cestine

3 "Voboru hospodarskeho nevypladime s fontyku aprior-
nu odmitatiku cirkulunu. Cirkulun sam
v sobe nemusi jesti byt dizarzem g-ovho upadku.
Vrazceme' prisobeni' j-i na toho je jsi dvesimku
kulturnim' frolicu' narodni' nec samozvijma' a
vho cirku j-a se vyskytuje v kazde' kulturni'
dici: netkne' vartu' jsi fiz bar rozidemy, "
ze je mi dume vaxvati' fctno vsevopdy' mi."

4 "... veddy azijeme z kouze cirkulunu nebo novotvaru
ji vztikho, i Edz je utvoren proti fcaudlicu, ale
jpodnu' sou je, aby byl barov'. Vraz funkcie opav-
nu
Hospodarska' cestina, NK 25

Lauda, Jan - korespondenční částina

"Druhá částina korespondenční je zpracovaná dle dalších
víc z protokolu, úsporně a přesněji jí, vylyba se
korigovat, nejasnému slohu a zbytečné poro-
nosti."

Hospodářská částina Nř 25, 24, 34

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kauza - podání Ukazatel gramme čistiny

„Ukazatel správného oděvu obchodního a učitelského
národovci má sloužit suachať, které se i v oboru obchod-
ním stále více projevují a které se u cizích narodů již
dávno uplatnily, suachať je správné a čisté kulové šaty
ve všech oborech života.

Ukazatel má dvoje účel: upozornění na cizí slova v obchod-
ním životě a naznačení, jaká se mají uhraditi rovnocen-
nými slovy českými, aby se vší přehnanou její
odstranování, kde se skutečně vzít, hlavně však
ukazuje, kde se ujala nebo kde se mohou vyžít i roz-
ličité životě obchodního slova, než nebo vůbec a čtení
zdaleka své chci, ve skutečnosti však naproti českému
duchu cizí.

Ukazatel spr.-des. Uvodem

Kauča - Učazatel - framen
"hlavní framen" - NK

UK 226

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Karajick
~~Kk~~ - cizi' názvy

"Nezřetelnej cizích názvů, kde toho není mnoho"
rekomandované psaní č. doporučené

K-8 Nuč 2, 136

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[Karáček z Louvic, Jiří] - cizí slova

"nepokládám za správné, že se vyhýbáme slovům cizího
původu a místo nich je tvoříme sice slova cizího zvonu,
ale nepřesně odvozená."

hájí slova carta (dovčova), duplicát (u. dvojhofis)
evidence (u. potvrzost), status (u. fofradně), delikt (u. přeciu)
linguace (u. soupisra), pausal (u. vyměře), protokol
(u. zápis), exponovat (u. vyumístiti)

"cizí slova - neuvádějí se jich ovšem nemáme - oživují
a osvěžují sloh"

NR 2, 159: "Strany cizíra slov je snad nej správnější vyhýbat
se jim, kde máme dobrá slova svá, ale nemůžeme jich za sputelny
bůh, raději kde jde o slova odbohá nebo o slova, která
bez rozparů uvádějí jazyk evropský."

EK-8) NUC 3, 134

Karásel, J. - duch j-a

„duch j-a není v slovech, v slovním materiálu, ale
ve skladbě, v něm se projevuje jeho čistota neb
neporučenost“

pol. cizí slova: heroleeja, essencia, gymas aj.
„a přece je světačka, fonovátk má originalní
skladbu“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NČ 2, 23, 4

Karašec - estetické důvody pro spár: úhlední čistota

„Je srchované nešťastné, chodíme-li s nečistotami
do veřejnosti ve ~~špinavém~~ oblečení - a je třeba
nešťastné, hovoříme-li s lidmi ~~ve~~ ~~špinavém~~ ~~oblečení~~ ~~ne~~ ~~špinavě~~ -
Jin nečistota ~~matěrnou~~, plnou chyb a
germanismů.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nič 3, 24, 1

Karásel - Galg

Prekladame-li cini' nazer do cestiny, nesun' se
tento preklad puciti zakonem jla mater'skeho
ie bergeben chyb. predati

H-E. Nuč 2, 136

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Karašice ze Lovic — Komise pro úpravu post. filosofijní

zřídilo ji ministerstvo post. a telegrafní

předseda: dr. Jan Nizolaj

„Komise má úkolem, zverifikovati postupně veškeré filosofijní
určení pro službu postovní, telegrafní a telefonní
pro srovnání věcí, formální a i-ové, které už budou
znova vydány. Úkolem to bude tato komise posu-
zovati též návrhy nových filosofijní uel návrhy,
jak doručovní filosofijní zlepšovati.“

neviz, termínologie

šestnásť: doručivo, listovní, dotazní, příjmení
odstranit: doručena

výzva k vytvoření podobných komis na jiných mini-
sterstvech

MČ 2, '23, 73

Karátel, J. ze Loozic — Evidentnost očitiny

27 " Německá řeč miluje abstrakta, je to řeč velikých filozofů, jako
byl Kant, jako byl Nietzsche! Slovanské řeči milují Evidentnost,
jako to řeči velikých básníků, jako byl Pushkin, jako byl Mickiewicz,
jako byl Vukobratović. Proto němčina se sloví & zálibě
v podstatných jménech sloví, dosahující jimi stručnosti, /
jež je umožňují zachycovati nejfrekventnější výplandy. Čistina
je proti ní Evidentní, miluje jasnost a výraznost, vyhláda
pojmy tam, kde je Němec jen naznačuje v abstraktech.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nč 2, '23

[Karašci ze Loovic] - Soukromost obřady

"Čístina je Soukromá, záda, abychom se v ní vyjadřovali
bratce a jasné. Proto, Soukupujeme-li jo obřady, píšeme
v stručných větech, přehledně arozumitelně."

Nov 2, 23, 167

"Učinme si pravidlem, Soukupujeme-li: můžeme-li jednu
větu rozděliti na dvě, vyhovme této možnosti. Budeme
jati daleko rozumitelnější a - čistější!"

7.

Louisa's - neologismy

"Nežbyj cizích názvů, nahrazené a nedobře utvořené,
někdy, jen proto, aby se vyhnul slovu cizímu.
V tomto případě je spisovně ^{užívá} používáme-li slova
cizích, než slova česká, ale špatně utvořená."

Louisa's l. než špatně spisovně

"Nových slov můžeme používat jen tam, kde jsou tvořena
podle přírodních pravidel morfologie.
spisovna epi. tvorba (NR 2, 25) = Registratur

"Nových slov však užíváme jen tam, kde nevystačíme
se starymi."
odjev z Rückmeldung u. běžně zřetelně 'klázení'
K-S NR 2, 136

Karakter, Jim - postovní čítina

"Postovní čítina měla dosud jen vuřejší es. ja,
ale vunitř byl - němecy! Byla jen sužim slov
čítá, ale sužim duškem blázná němci, ... "

Vydání nové postovní návodové provoz-
ní, MČ 1, 25, 33

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Karátel, Jir - fošt. terminologre

"Dosaadni' uáwoslovi' foštovní' bylo vytvořeno uadšenz'm
dítatantý skrit' každý' německý' výraz uakradili obdob-
němú' českým uázvem, uerš'dice se uštkoval j-ovž'm;
zárony, soudice jen podle analogii', z kusta velmi
uexprávných. Spěsta talto vytvořených sjabných
fošt. výrazů se vžila, a bož fošti uim byl více
uiz' tezy. 4

MORAVSKÉ
ZELENSKÉ
MUZEUM
Výskum uového foštovního uáwoslovi'
muzeu, NÚC 4, 25, 33

Koráček, Jan - správnost cestiny v post. a telegraf. oboru

3 1907 - Něm.-čes. postovní úřadovna' uvaladem koncepčních úřadů
c. s. post. a telegraf. ředitelství pro evr. Česko'

"Zádu' obor veřejné správy nemel takových nedostatku odborných
čes. vpravi jako postovníkty."

muohé termíny vrah odformaly dlehu cestiny
material se slovnice Nová, Storzinger, Kotta, Randa, z úřad.
terminologie prof. Kadlce, Hellera

čtyřel odb. filolog. redaktor

4 účelně se rozvíjaly i mezinar. termíny (haruf → sazbuň
material → umotiny)

po přivátu se Jan přeladaly, vzhledu' sáblou do cestiny
Jan Reisser, Česko-něm. post. a telegraf. slovník
sebrání velkého materialu, ale bez kritického zpracování
peč. ministerstva post. a telegrafu, nové termíny
viz Věstník

NÚC 2, 23

Karátel ze Lvovic - vědní styl

"Pracujeme o tom, abychom utvořili svůj, čisté
český, vědní sloh. Jeho první vlastností musí
být stručnost, řídnost."

konstruovat je + opatřovat, l. opatřete
nehodí se ~~opatřit~~. l. Sčítáte, co se nehodí

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nič 2,723,74

Karašels - úřední styl

„Pracujeme o tom, abychom utvorili snad, čisté čirý,
úřední stoh. Jeho první vlastnosti musí byti stručnost,
řetnost

jest podati zpráva l. podaje zpráva

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

L-8 NUC¹² 2, 23, 74

Klácel
Citať

axpudeton

rozdííl mezi stly
v užívání spoj. výrazů

muže ale státi. tato vazba jednoty frúpo-
wědí čili perioda byt by nebyly výslovně
w ní tyto slovíčka [spojky a frúdoce],
ješto zvláště básníci wýnecháwají,
rádi se oswobodí jíe od frúsného
wšeho dokládání.

Klácel rukop. čes. 1843, 114

Klácel -
Citať

o gramatice

Wšak co do učitelské vědy, dosti už
jste práce zbyvá - ba o vědě ani jste
nevíme, nebo sestavení pravidel učitelské
vědy bez učitelského spojení a zkušenosti
vědou nazýváť namyšlenou, tím více,
an dosavadě se učitelské vědě podobně
suzavání, užití účel jeho byl zevnější, to
jest, dosavadě se psaly gramatiky, aby učenci
ku zevnější potřebě se jazykem naučiti mohli,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Klíčel
Cítat

o gramatice

Zvláště w grammatice, co zimejší a přístupnej-
ší straně ducha urodilho, pracowali a bracy
muosi, ~~byť~~ a byťby sem tam ledaco slabosti
lidské bylo prokleuzlo, a pohoršení dala teda
jaká maličkost, marně by se srdluha gramma-
tikem upírala. Pohlédneme však na práce
tyto, a zdali se neostýcháme wyznati, že jakkoli
důkladně a pilně šetření mluvnických forem,
zvláště za nynějšího času se při nich
na jowo dalo, přece jen vždy se ostalo a ?

Klácel
Cítat

historie
o dějepisí

Pravý dějepis postaví se bez osobli-
vých okulárů, bez všeho předsudku,
bere vši' závirnost a ohledu v úplne' svobodě
na váže božného proudu dějstva, pozoruje
každou vlnu síce pro sebe, ale ne vytr-
ženou z celku, ať již v plynnosti své
a tak nikdy neroztrhne tok, ničehož
neklade w cestu, aniž jí kde sílí, neb
oslabí.
Klácel Uhers. Čes. 1843 XI

MORAVSKÉ
ČESKÉ
MUZEUM

Klácel
Citát — zpráva a národ vědomost uložena
v řeči.

Každý národ uložil vědomost
svou v obecné pokladnici, totiž
ve mluvě své.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Klácel Dobrowoda 1847 53

Citát Klácel - jazyk a společnost
úloha řeči

Duch tedy není osoblivost, nýbrž obecnost,
následovně i výraz, výtok ducha čili
řeč obecná jest, a tím se řeč stává svazkem
společnosti a prostředkem obcování;

Klácel, Úloha. č. 1843, 14

Citát Klácel

o uzi'ování němců
a jejich komolení
mezi Čechy

Klácel, Komopolitismus a vlastenecký
s obzvláštním ohledem na Moravu

ČCM XVI 1842 170
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Citací Klácel

o opravě ortografie
pravopisu

...naš čas již o mnoho sušší a živější
jest, čehož důkazem bude bezhluké
nové proměnění čili opravení pravopisu
našeho, kteréž bychom se bez kacířová-
ní a uvedení podle svobodo-
myšlnosti dříve nebyli směli dopustiti.

Klácel, Vukov. Čes. 1843, VI

Klácel 57 o učení se slohu

Učení o slohu není... návod, jak by kdo uabyl
dobrého slohu, vždyť by to byl návod stati.
se různým duchem, duch ale nepřijde
k sobě zvenku, nýbrž vypukne ze vnitřku,
ze sebe.

...
Učení o slohu ^{muze} tedy není rozbirání rozlič-
ných, t. j. individuálních spisovatelů, jako
galerie rozličných škol a ualeb; ...
Pravý a jediný zákon slohu jest upřímnost, t. j.
oddeš se každý duchu svému a dovol, ab

Klácel
Citat

definice ²⁷⁸
lohem

Že jest každý jen doba ducha národního,
tedy i každý jinou stránku řeči dědí,
t. j. každý má při vši bytí jednotu
svůj. obzvláštní způsob, vyřčení ducha
svého, a tuto obzvláštnost meluzy,
podobnou zvláštní jednotě každého
tvářnosti, jmenujeme lohem.

Klácel Uhov. čís. 1843, 115

Citát Klácel

splývání slohu
věd. a poet. v budouc-
nosti

... sloh poetický a vědecký má se promítati
vzájemně, a to čekáme od budoucnosti;

Klácel Měš. čas. 1843, 122

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[Příklad
Plato a Goethe]

Citát Klášel

styl - gramatika

Rozhodlaný [člověk nebo národ] ale již
nabývá slohu, a duchovní oko vidí, an se
jako mladé víno vždy více a více čistí.
Tomuto čistění svědomě napomáhati jest
břídka; grammatikálně se může sfin
opra-
vovati, ale ne styl. tak se obličej
dá umyti, může jej druzý umývati, ale
nemůže jeden druhému svůj obličej dáti,
nebo vnukati. Klášel Mluv. čes. 1843, 116

Citať

Klácel

— klasifikace slohů

rozdělení slohu

A. Sloh w nerozhodlanosti, prostorekij.

B. 1) Básnickij, konkretnij
2) Wědeckij, abstraktnij.

C) Sloh jednoty, powědomosti umělecké,
neboli sloh budoucí.

Klácel Mluw. čes. 1843, 119

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Citát Klácel

doh poetich' x vědách'
funiční stýh

Úplný odpor slohu pevné, těžké osoby
tvoucí fantazie, jest doh rozumu
poznávacího.

Klácel belun. ois. 1843, 129

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Citát Klášel —

vědecký poetický
styl

... jakž se shodují v pravdě poesie.
a filosofie, tak se rozcházejí při světlém
výjvětí. Smyslná jedinstvínost shif
báni, a duchovní obecnost věde. básník
vidí na jednom ^{MORAVSKÉ} ~~u~~ ^{ZENSKÉ} ~~u~~ ^{MUZELNÉ} ~~u~~ cili všech^m
w podobě jednoho učitelu (člověka w
podobě Fausta); vědec ~~vidí~~ ^{vidí} na jednobli-
vosti, aby mu náhodnými rozdíly nerastěnil
věčnou jednost. Klášel, Dobrověda, 1847, XXV.

Citať Klášel - styl filozof sloh dobrowědy

Dobrowěda tedy není učení a uáwod ke
uřawěnu; nebo uřawěnost musí již předchá-
seti; není uápmínáwí a uřabuzowáwí, proč
i sloh její nehledá kwětu, živých obrazů
a živých prostředků zářnawých, jež uita-
jí a hledají řeči; uřabz sloh dobrowědy
je jasnost rozwiwěcí a zawiwěcí se
myslěnek, fraudiwost uědomosti; nikde se
neoztrawějí, ani uřabwají, již žádný ohled,
žádný piwale neodwáčí na jinou stranu, nežli y.

~~H.~~ Klášterový, A.

proti varčením V. Flajshausem (NR 1, 17, 234-7), že jeho "městiční cestou"
"všude na světě básnická řeč má své fáse, obraty a výrazy v prose neudě-
lá", jinde slova jsou volnější
figury a tropy

NR 1, 17, 280

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kleut, B. - dílo & sestavení Abeced. ukazatele

„Slovník & četby časopisů, povídek, románů a jiné vědecké,
jakož i z bohorů, se se dosud u nás namoze, vesměs nejen
správnosti pravopisné, gramatické a syntaktické, nýbrž, a to
hlavně vlivem vědeckých, správnosti fraseologické, podjal jsem
se je také sestavit v formě abecedního slovníku nejčastějších
chyb s přípravnou tvorbou a vzorů správných.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

LPA

3

Khuot, B. - frameny & abecedniim ubazateli

Kottiv slovnice Bačovského Opra'oce po'česku ulavnic'ch,
Bartošova kurovet' sp'ra'one' čestiny, Gebauerova ulavnic'
česka', Marškov slovnice vazeb a česku čestiny,
Zemkov kádce sp' čestiny, MB, NR ...

MA 3

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Klíma, Ladislav — estetizace spis. čes.

Vědy na čes. jazyku, Tribuna 29/11 1924

cit podle NR 9, 22-24

"zlahodnění čes." — Saprofornice 'čaz, neboli vědy
"defornice" v 'fornit' Sologimna čes. spis-u (nejvyšší) 4 (čtené) pro
úpravu čes.

zbarvit čes. hlavně kromadění souhlásek

zhlte, ztorde, zsurst

slzy → selzy, sedm → sedum, dšti' → dešti'

vzdýt → dyt'

zbarvit měřít

dite, štěsti, žiti

h → g

frýč Is inf. -fi, gen. fozor, gen. fozorv.

frítí frízoru na fríd.

NR (23): "klíma se dība' na jazž očima, jímž by se asi praotec
Čech dība' na robačnu, a spravuje jej způsobem jako
fěčleťe' dibe' časemí hodinuž"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Klíma, K. Z. [redaktor LN] - jazyková kultura LN

LN se přiklání k programu NR už 1916

"přispívati k občeské kuzně a rolácké novinařské činnosti
polemice v přímé pravě"

"úspěšně o jazyk správný, hutný, jasný a ušlechtilý"

v předml. k Stovce běžných chyb prof. Násirího
od C. Jiriny

cit. podle NR 12 70

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

obohacování slov. čistiny
Klimeš - vývoj slovní zásoby

„ Za dobu na uva šva největší (ovšem
vzhledem k našemu materiálu a jeho stylistickému
stavu) pokrývá desetiletí 1811-1820, za
největší dvacetiletí 1781-1800 [2. ročník
sbd. 1770-1818]“. „ V desetiletí j. r. 1820
počet frází dohládky v obou úpravách (P, S)
pudce klesá a udržuje se celkem na v. s. až do
r. 1850. „ ... „ V krátkém období 1851-52 (pro
S) a 1851-54 (P) vzniká počet frází dohládky.“
Klimeš, ^{pro} vývoj slovní zásoby..., 29

Klimas
zastar. lexikál. prvý u Pal. a Šaf. a Gund.

„Počet lexikálnych jednotiek dovozených v rozbitých
ných úhrňkách a označených Průvčím slovníkem
jako zastaralé“ u oboch autorov [Pal. a Šaf.] v období
1835-38 ve slovníku s r. 1818 zřetelně stoupl;
u Palackého je tento vzestup zřetelnější než u Ša-
fariče. V následující období (1852-54) počet
starých lexikálnych jednotek u Palackého klesá,
u Šafariče však naopak zřetelně stoupl. Šafarík
se tedy jeví r. 1852 jako konzervativnější než
Palacký. V úvodce z Prahy (1851) je však lexikálnych
jednotek tohoto druhu méně než u Palackého nebo

Klopstock - přímost výrazu

"Výraz musí myšlenku tak přesně formovat,
jako volně rodu formují tělesné tvary
obrásky vystupující z lázně."

cit. J. Kladský, NČ 9, 113

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kuobloch, Frant. - obrana čes. veršovaná,
Vejstraža na hánce jazyka českého

Viz Dobrýč 228-9

Dobrýč Čes. Řeči a L-ry, Joll., 139-140

[prot. germanizaci, chvála čes., rovnoprávnost
s něm.]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kollár /
cechárem!

< nenávidela posetilo 'o-i' net. sobelilych
Čecháči a Protislavěi, ale právě tak nenávidi
i bláznivé slovačny net. sobelilych
Novoslováčů a Protičechů.

Koll Hlas 156

Koll S D 1 1971
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kollár

Dobrovský

Zrozen v Uhřech, bydlel v Čechách, spáčil
Lusko, Polsko, zemiel v Moravě
aby' tak našel celý národ sbratřil

Slávy dcera

(podle Dobrovského, uv. B. Jeliczy,
10)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Lollar - eufonie čistiny

... milostné a, par o přivelebné
vraceji se zřady z vylnauství,
beje, šejd, hejl - tu hussné, nejobribné

Slavý dcera IV, 127

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kollár J. - germanizace

Před tím jen krajina zla' przněla německou českou:
Teď si kyda v české šku knihy německou Čech

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Lollar - izolovanost maleho naroda

Čím menší je kruh, čím osamocenejší je
společnost, v níž žijeme, od jiných, tím menší
mechutnější a větší selivější jsou naše pojmy,
kruh, jež přebíráme, a dle unáhlení, jež vyžaduje
vám, protože u nás máme už, nic není tak kus,
co by nás vedlo k blahodárnému srovnání
a co by nás nabádalo "Kdo mezi vrabci
je frýz, není proto frýz v fractur." 7

UPRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

2018

Kollar' - jednotu Slovancu

"Ze Slovancu nic nebude, z Cechu a Moravanu
taz nic, ostanou-li zlouby osamoceni; spoji-li
se ale svorne v jedno telo, budou-li spolu drzeti,
spolu pusobiti, zvito vsem pohromam a v'bohem
odolaji na jich tuc a narodnost se valiciu!"

Číslo 136
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kollar, Jan - nerozumitelna' cestina

Byde rozumel smyslu knih cizich dobre vynejsich,
cestinu predlat v cestinu duto musim

— 5 NUC 9, 95

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kollar - obrana slovanj-a

Kamp Čech 1911-2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kollár, Jan - soudoba' cís.

" Z nich rozumel simply kurti císlych dobre vysejšich
čestiuu předádat v čestiuu dítv si mus'ku."

Spisy I, 422

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kollar - Slovákove

„Doviedal-li by sa niečo (verbo), že riec českosloven-
ská juž na chluu veľkej dohodnosti a klasickej
vedobšivosti se lešne, učitaj toho. Kdo čest,
rozumnej! Kdž Slovač i Moravan Čechovi eo
do riec obetovali vsichu, pročy Čech neobetoval
Slovaču i Moravanu uco, a sice to, eož by
propeto zvelebyto, jaž s spisovny, auo i
uferuňoac národny návisť a láru.“
Cit podb Kamp Geru 125

Slovenčina

Jan Kollar' (odgovor' na pravi' L. Štura 7/2 1846)

tarasča, habarka, trpaciua, bacovina, ledaciua, grovaciua

— " — (odgovor' na douluwy a dofwy jinych, evl. ulebsich Slov'ku)

Al. Vojtech Sembera (profisu J. Kollarovi 1844, 1845)

Andrej Kalnich' (ucitel v Lucenci) (dofis Kollarovi)

Jan Devan (Brince, et. do noviu 1846)

Jan Chalupa (Brexus, Kollarovi 1846)

Jin' Valovic (Kollarovi 1846)

Samuel Ferjancic (Kollarovi 1846)

Pavel Josefi (Kollarovi 1845)

Jan Seberini (— 1845/1846)

MORAVSKÉ
ZENSKÉ
MUZEUM

Kollar, Jan — o slovenčině Štúrove

"Vasé vyjádření o xirnéni, o korouáreči nevyšla
z lidu, vybiš jen z kási hlavy, ona není plod
srubie uču, šivota, vybiš jen vyleh šdoly a vřtoch
fotajemny ch schizel d spiku učolota uzdušnych
vladodni;"

Hlasové 1846, 167
odpovídal L. Štúroví,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kollár, Jan — o slovenské odluce

„... já se, a to ne bez přičiny, obávám, že Slováci
a slovenčina právě tímto odhodláním se od Čechů
svou poznavadní, nevolící svobodu a samostatnost,
ale i svou jistotu a bytost ustratejí, tak jako se
trati jednovládná loď od lodstva na moři odhodláná...“
odpověď Jana Kollára na domluvu a dopisy pánů
volávků vládních Slováků

Hlasové 1846/1847

VORANSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kollar - zrušení cesty

ověřit

Před tím je krajina zlá przněla německou cestou,
ted si byla v císle' kámu žmily německou Ceda

Ostřez v Kostho 70

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kollár, J. - úrad. čísla

"Než tak príhluboko vtlacil každý vsem úradom
Věmec, místo že jich vyuzat nebylo nemohl
ni čas."

cit-fohle V. NR 11 43

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Komarech - cizí slova v čes.

217

charakteristika slovníku F. M. Klácela (slovník pro čtenáře novín, 1849)
"stanoviště velmi rozumné a umírněné", doporučuje raději cizí slova
než zavátění prochlých neologismů

lat.-řeč. slova: většinou pojmy odb. terminologie věd., filozofické aj.
franc. slova: hl. pojmy vojenské (Batalet, Canon, parole, nouvelle, rampe,
terminy obchod. j. prav. a věd. j-a (Comptoir, byro, blanchet,
tarise ...)

chef, dépôt, détail, bibliothèque ...)

ital. slova: pojmy obchod. (ariso, azio, disconto, brutto)
vojen. (Escamatz) hudob.

angl. i odb. větra (ball, budget, ballast)

pojmy ze ~~franc.~~ společnosti
"společnosti života vyšších tříd", není j'ich u Klácela mnoho
a autor jí provádí formální o zřetelnosti

(dama, demoiselle, kavalier, toaletta, avventura, Campot, Carriera,
divertissement, dégoût, chaise, bouquet, bandet ...)
farvenu, kanálé

218

"Nurismus a zaliba pro cizí j-ové proz pou ve vzájemném dialekt. vstahu
a pou v přední společnosti odrazem třídních zájmů"
"proti lid nacionalisem a kosmopolitismu" /.

219 "Mese užívajú cizích slov v narodení j-e pou dany slostičan
hodnotou cizích slova"

"Prijeti cizích slova do ja se odvodnit jeu jeho užitečnost,
khuá z nich čini cenný nástroj v životě lidí v národě"

Slá 22, '53,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Hlasové o potřebě jednoty spisovatelů jazyka
pro Čechy, Moravany a Slováky
V Praze 1846 210 s.

Václav Benedikt & Kodrýš, Jan Amos Komendý (z Křáftu učitel-
jici matky jednoty bratrské), Matěj Bel (v předml. & ulevnici Pavla

Kolářa - Bratisl. 1746), J. Kobrový (list příteli Rybařovi 1794),
Solunský Tabák (O literárních vztazích Slovanů s Čechy a Moravany
v nynější i nedělní době, t. 1832, obitník ČCM 1842; proti Bernátkovi);

Fr. Palacký (O národních učených zvl. Slovanech ČCM 1829)
Josef Truhlář (O čes. j-ě spisovatelů 1831, i proti Lárovi
+ přípis 1846)

J. Jungmann (O řízení čes. spis. j-ě ČCM 1832 - proti Morav. reformám,
P. J. Šafář (1845-46), Jonáš Labouřský (O nové písemné věci

na slovensku, dopis, ČCM 1845)
Jan Kollár (O českosloven. jednotě v roči a v l-ře. 1823

slovenčina

Jan Kollar' (odpoved' na prani' L. Stura 7/2 1846)

tarascka, habarka, trpaciua, bacovina, ledaciua, grombaciua

— " — (odpoved' na douluvy a dofcry jinych, evl. ukadsich Slov'ku)

Al. Vojtech Sembera (profisu J. Kollarovi 1844, 1845)

Andrej Kalnic' (ucitel v Lucenci) (dofic Kollarovi)

Jan Devan (Brince, ot. do noviu 1846)

Jan Chalupka (Brenus, Kollarovi 1846)

Jin' Valovic (Kollarovi 1846)

Samuel Terjuncic (Kollarovi 1845)

Karel Jozefi (Kollarovi 1845)

Jan Seberini (— 1845/1846)

MORAVSKÉ
ZENSKÉ
MUZEUM

kam každé svobodný duch.

Klácel Dobruška 1817, 6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ostává při tom : „tak to jest, tak jsme to uasli“,
a nikde se nedozvídáme, proč a odkud to tak ?

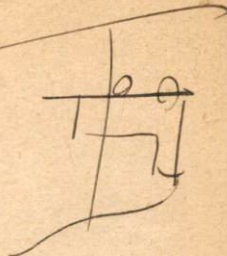
Klácel Uhov. čas. 1843, IV

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nebo pro děti, by se pravidelně naučili mluvit.
a vyslíti;

Klácel, Mluv. Čes. 1843, VII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Komárek - cizí slova, vol. franc. v foliá. knihě 19. stol.

rozšíření v jazyce „vzrostl nad úroveň“

v období rozvoje ultra nacionalismu a kosmopolitismu
vláda generace zhlásuje boj nacionalismu „pro slávu a západ“
etnocentismus a epigonství „nad nejzručnější“ u J. Karáškova
u K. Hlaváčka „Kozmopolitismus“

vlny kosmopolitismu z konce 19. a poč. 20. stol. i v umet. lit. a v Brit.
cizí slova i jako foetismy „exklusivní oblast v de' společ. vstří-
“
„odtržení od celonárod. zájmu umění“

deradenti přejímají u nás cizí slova vol. z francouz.

nonchalantní, raison, nuance, jeff, distinguovaný, genre, milieu,
delikátní, pointa, à la, dernier cri, là-bas, à rebours,
raison d'être, chef d'œuvre, comme il faut

v rozšiřování funkcích rozsahu neznám. slov odb. terminologie
„prohnutí oddálení de' lidstva j-a, od j-a uroděních“

slova - nositelé deradentní ideologie i mystičtí, démoničtí, magičtí,
eteričtí, melancholici, ironie, psycha, rize, halucinace, bizarní,
absurdní, dandy

burz. společn. slovník i soirée, dîner, matinee, menu, „nafodbování“
západ. zřirobu života

Slavia 22, '53, 218

Komárek, M. — čerstvá 90. let

"Nejednou jsme i dnes bohužel svědky toho, jak na
ústo odhokemých frazí nedávne minulosti nastupují
fráze nové. A považliva je i vulgarizace nejen sou-
kromých, ale i veřejných jazykových projevů. Stále
tedy je s cílem bojovat a nemel by to být jen boj
na foli j-a.

Dnesší situace spisovného jazyka je vsak uayk
komplikovaná také tím, že se vědy problematizují
i hodnoty, které jsou v literatuře a bohemistice
povazovali za neformální. Relativizuje se sám ústřed-
ní pojem normy spisovného j-a, zuejasňují se jeho
hranice. Vokláda se to vědy za pojem voluntarismu
lingvistu v přístufm & národním j-u, ale je to
spíše Americký důsledek nesouladu, rozporu mezi
dosávaným stavem vývoje jazyka a ustálenou, tradiční-
1.

Loučarč - purismus - jeho tři druhy

- 216 "Purismus nazývá velmi ostrý a formu v období, kdy dochází se vznikem moderních národů. mladá národní buržoazie bojuje velmi rádi s touto proti cizím formám ve spis. j-ě. Chtí se formou na jazyk národních vládních form purismus u národních dělnicích v formě, jichž národních "Jazyk purismus je u nich vždy odrazem boje nastupující národních buržoazie proti hospodářské silnější buržoazii utlačované národních
- 217 purismus neurčí slova j-ě: fotografe se i jazyk stejné nebo podobné užito je purismus téměř spjat s nacionalismem jichž částí buržoazie, je v pozdější míře buržoazní společnosti logickým důsledkem kosmopolitismu druhé části buržoazie nechtící přijímat cizích jazyků proti "kosmopolitismu zaplavuje jazyk nepotřebnými cizími slovy, purismus formuje jeho celonárodní jazykem částí nerozumnými novotvarami a archaismy"

Str. 22, '53

Londýn - purismus čes. obroz.

„v menší nebo větší míře teoret. a věd. j-ovně pracující
národ. obrození“

„fobuzení národ. sebevědomí“

„nahrazení internacionál. slov. lat. - řec. převodu“

„proti něm. fobuzení v čes.“

Slavia 22, '53, 217

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Komárč - purismus sloven

Edgō mláda' sloven. buržoazie bojovala proti buržoazii maďar. a uon,
sloven. purismus byl zaměřen na vliv maď. a uon.
za ČSR (vliv buržoazie české) proti as. problem
'obraz nacionalistického protičeskoslovenského
buržoazie'

Slavia 22, '53, 217

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Komeny, J. A. - Bible

"malo jeste jest narodů, kteri by tak pravdivě,
vlastně i jasně svate' proročy a apostoly
v sudech jich ulevovali slyšeli"

Oberpf. Kuby a mlod. paz
Nuc 11, 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Komenský - broušení j-á

v předat

11 Odevzdávám tobě a tvému bratru sváznost o pulkrovaní, vyčištění
a vzdělání milého našeho a milostného otce svého j-á;
v čemž jsem měl bedlivost zrakna žla sám před sebou,
edže od rozumnějších se bavím, že čistiny křesťanské jako
mezi Bratry a v Evěle se pěstují.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Komeusij - Cestina

„Předem však prohlásím, že po Patrusku jsem nikdy
neměl v úmyslu něco psát, natož vydávat.

Pouze svému národu jsem hleděl prospekt a
sepsat nejprve listy v rodovém j-ě; ta
kniha mě popla hned zamláda a po celých
těch padesát let mě neopustila; s jiným
věcem mě přivedly jen větší bolesti.“

Epistula ad Montanum [z n. 1661]

Opera omnia 1, s. 19

Lomenický - čer. // lat.

"Prohlašuji, že jsem nikdy nemel v úmyslu latinsky psát, natož vydávat. Bylo v mládí bojová moje touha, abych pro svůj národ skládal knihy v materiálové a tím jsemu prospěl, a tato touha mě neopustila po celých padesát let; jen větší odolnosti mne přiměly k jiným pracím."

Dopis Montanovi
viz *Tröst, Studie o j-ích a l-ěe*,
195, 179

Lomenci' - čistota čistiny

overit

„Odevzdávám také tobě, vlastní milá, i syneček tyžek
snažnost v pulcování, vyčišťování milého uadlov
a milostného otcovského jazyka, v čemž syneček vyjel
bedlivost známá byla čarím přičestýlím, když
od rozumnějších stáhalo, že čistiny lepší
nem' jást mezi Bratřimi a v milých jejich.“

MURAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

~~František Kšaft~~
Kšaft

Komenovský - ideální jazyk

"Tento nový jazyk by bylo možno nazvat 1) racionální, protože by v něm ani po materiální, ani po formální stránce nebylo nic, co by nemělo význam, 2) pravidelný, protože by v něm v řádném sledu nebyly výjimky, 3) harmonický, protože by v sobě obsahoval harmonii představ a předmětů a přecházel je do rozumu člověka, 4) přirozený, protože by vykládal přirozenou podstatu věcí, 5) mystický, protože by vysvětloval mystéria předmětů, 6) filosofický, protože by byl krásným nástrojem pro zprostředkovávání moudrosti, 7) pausofický, protože by byl důležitým chrámem univerzální moudrosti a jejímu věrnému správci; umožňoval by snadnější šíření vzdělávacích snah na celém světě."

Pauglotta VI, 77

Lexikony - lexikon - bohatství

"Nomenklatura věci je užší, když všechno, co je a má vlastní poststati, dostane označení lišící se od jiných, a to tak, že nic neexistuje neoznačené, nic nebude označeno dvojnásob, označení nebude sdílet označení s jinými předměty, aby neexistoval ani nedostatek, ani překážka věci a tím i smyslu."

Linguarum methodu novissima II, s. 76

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Komerční - obrana čestiny

"Upříte-li, že našemu j-u chybí buď ta bohatost, nebo ten
lesk, aby bylo možno křehčali věci vystihnout věci, zříme se
krylíte! Kde není nic tak nesnadného, co bychom nemohli
rozumitelně a vstřícně vyjádřit našim jazykem, jen šly
s touto frustací přičinlivost a práce. Doud nechozí
vrněnost našeho j-u ten, kdo jej považuje za malo
bohatý nebo za malo přívabný. Ne na něm, na mou věru
může na nás je vina, která k němu zanedbáváte jeho
přítomní!"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[NR 30, 138]

Komendy - vzdělávací j-a

* Odevzdávám také tohle, vlastní milá, i s úctou kým
suzenost v pulchrování, vyčís Pordni' a vzdělání
milého našeho a milostného otce, Šeho j-a 7

Kraft

cit. Muč 3, 13

MORÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Konáč z Hodišova, Kukulák - českina

„Dvěem nepochybují o tom, že jiny'm na vodě
psati budú. A rováste těm, kteréž tak velika a
jitra vstela' neuvést přirozeno' duzi' jazku,
že mnohodrat z ovčlem' české psmo' v kuce své
vezmúce, hned vzhle' zase nejívaš než jelo
kordé ukli' vyfústej. [...] Ale o tobeť víru máu,
že Luciana furdice přirozenou sepsano sieč
ne toliko od sebe neodrobneš, ale také uerzi nej-
dražšími Euhaim' českými, jichž nad jiné
hojnost máš, uerže dáš ...“

Furdul. na Luciana (1507)
Jgkrat Hist 74

Kristianus - melius operavit barbarismum
v. c. 1667

overit

"Non intendo aliarum nationum modos
loquendi in nostram linguam irrepentes
corrigere: haec enim ipsa frequens
bonorum auctorum lectio et pure boëmice
loquentium auditio tollit.

Ling. linguae bohemicae, 1667,
164-165

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Konstancie - hebraisany v překladu bible

overit

upozornění na ně v Lina Linguae bohemicae

Iba 1667, 169 overit

léč podle latinismus
germanismus

Final opravuje jíz
klad. , derlívaci
a soupisaci

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kopecný, Fr. asymetrie

"Stučenost asymetrie v jazyce není v nepřirozenalobném
korporu s pořadovkem a řádpořadkem jeho systé-
mivosti. Systemovost totiž bezúnamná lineární
pravidelnost - a to ani tehdy ne, když bydom
jazyk chápe jako autonomní organismus;
ani tam se nepřetváří se systemovostí
geometrickou. Ale jazyk nelze - jazykto
jako společenský - vůbec ani s organismem
srovnávat.

Asymetrie a asymetrie v jazyce

N 55, 72, 72

dopecny, Fr. - hovor. cestina
z'cit Guah

Spis. jazyk a jeho forma hovorová
NR 33, 119, 14-12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

89

Kopečný
Condensace

Symbiotické

Fr. Kopečný označuje kondenzátory jako vazy
s implicitní předikací⁴ (Základy české mladé,
Praha 1962, s. 258 n.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kopceň, Fr. — spis. jazyk

„Cím je delší tradice j-a spisovatel, k tomu jemu psané
rozlišení jeho výrazových prostředků může dojít.
Tím větší je zejména vzdálenost mezi normou
j-a vlastní spisovatel a normou jeho podoby
kovaové, která zachovává vždy formě těsný
vztah ke krajové variantě obecně občinní alejform
je strážce slovníkově, skladbě a vůbec vaze.“

Spis. jaz. a jeho forma kovor.

NR 33, '49, 14

Kopcevní, Fr. - správnost

"oboplost je důležitým objektivním měřítkem
pro správnost a dále potřebnost"

Předávat, in Jazkoub 1, 1949, 129

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kouřet - vydání Komešeho Labrintu

slova kvat, summa, křtal
byla nepravěm nahrazena jinými
viz Vest. bibliograf. 1871, s. 9

Žac nové výřumy... 1855, 48

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{Koncept}
vedecí styl - tendence vývoje

" nejsilnější konvergentní tendence jazyko-
vého vývoje "

" z čí největší unifikací vedecího stylu
jednotlivých národních jazyků, a tím
z jeho internacionalizací "

" evropeizací vedecího slovníka "
v plné literat. i gramat.
tendence z analytické " tvorby a
i u j-ú syntetické

Koncept, Substruování ... 18

zobrazba niekoľkých slych ve spis. j-e

"...zo skutočnosti, že sa slych daného jazyka navzá-
jom štruktúrálné predkladajú, vplyva neoplnenosti,
že možno niektorý z nich inojazyčnou substitúciou
viac alebo menej vynechať z jazyka určitého
spoločenského kolektívu iba za cenu väčšej
alebo menšej retardácie, resp. redukcie
celkového ~~skladového~~ rozvozu toho
jazyka."

Korinek, Substituovanie..., LS 3, 41,

vyladit

Kosina (1871) - jesti argotizovanu

rozbor čuje se na spis-e, kteri obsahují humoru argotizovanu
části "za levny' jist' zdáti se humoristou"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kosma - básnický jez?

„ Rozumí se samo sebou, že při ulnivé vrodovné ušed
se nebudeme toho domatati, aly žebila tak ušedline
všech, i ušedrobných zákoni. Elavické fozky...
Vytvářeli básnickovi žentor místo přirovořacích
jmena přidevných žlo ž neděstojno... ”

Des 6 118

MORAVSKÉ
ZELENÉ
MUZEUM
„ ušed obavení ulnivy ušedre' daleko za mezem' žvile
básnické fozidno... Všech věter a narodiv
básnickové. ulnivy narodiv žvile, obohacovali, až i přo-
přichem žralovžem přodeti, a - ušed básnickém dovoleno
žvile ž místo ulnivy narodiv se vnađ žvile přirozených
ryzoubati a oblédati za hadonici. ”

t. 209

Komna - nutnost broušení čistiny

„báseň nebáseň - mě urážejí“ podle gramatické

dopis Bartoňovi 12/3 1876

nebaví ho čist jazyk, neboť se v něm hned bouří brusičská
šev

18/1 1878

vliv učen. j. se měl zastavit tím, že j. se z učen. nepřiz-
sládelo

10/12 1876

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Losina — autorita lidu u fraz. spisovatelů

Ostry:

"A znamenají-li ti páni spis-e' frazoti, škeri autoritu
mluvy biblicke' za nic ne považujícíe šde škerou nestvrou
vymyšlenou leč škerou prášnou hodyvářkou nebo leč škerou
fodsbaláčejm dvoostěpem nic se nerozpačujícíe do světa
šferu přijímají' znamenají-li, šde ti, škerou navědomost'
svou škerice' autoritou lidu — ovšem jen frazotels! —
že vedouce si šde dale z škerého štronu společného
j-a českobosňanského za náčelného vzdělají' škerý okřesťes
o šde škerější škerobolši zachováte škerer', o šde šker
nezmrzačeným organismem janc ovem škerobolši
životnou silou? "

HD 37

Kosina - brnění j-a 1873

"Tude roku sedmdesátého přišlo tolik se uena-
brnilo jako v Olomouci, brnění se tu byli
shledali v řádný, uvolněný cech. Ostré útoky uvozej-
něné v "konvulsiích" orgánů to cechů brnění, a
nelike byjící se jědli l-ry srovnávajívadně frázde,
uuzi gřovatelství, bádlo la otoků řádu ve městě
stoliceku způsobily mnoho zlostij ba rozhořčenosti."

Kos HO 5

Kosma — Brumci

Ostrý:

„Brumci umohli zbrádných Žoudujů dohárali, leč zde místo ostrý
epizodicki stěrbiny, že vřadl fective o věc se zarážovali, že u kellechice
bych osob, i mezi sebou čisto se porvali, vřa uemuhob desit-
let jazyk uas tou měrou očistili a uřvarnili po této stránce,
že uym, přirovnáneli jej ku folstine nebo kustině neb i
k uemčině, vypadá jako křiváclí panenka proti robec
pěchovaté“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Los 16
HO

Losina - Brusiči

Ostří: "Mazitilem sadu ja sotra byste se vybral člověk,
který by kloupyšněl nebo rozpustil, vilda, an světole
do stropu vašich hruby vřáči nebo křem jine olupuje,
se kalbrady vyhaluel nebo honordy za prostoga'siust
mni hotovym vysezel obemdem; možná že byste sad i
velikomyslné do kapy saul a sražce stádu světo daril
několika chvátě, mže, talovymto sražci sadu
mlhu narodni, je se sražci daleko nezistněsi mi,
jodu Brusiči."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

HO 59

Kosina - Brunič:

[Ostří:]

"Jestli' obecne' mišeni' o Bruničel, ze to jsou lidé' srdci'
vyfráblili na trufel, obecných běhů světových nevšimaví
a uernali, skři nepřístupni pouze zřetou vašim se ustaviché
řabom' a jako moli se hrabaji' jen ve knihách nakamfeli,
svinskou hři. Navarivše pak v sobě jedu jako pavouci
rozepřádaji' si ti své a alavivše ugarly' ten hmyz librad
ni vřekle nau' padaji' a zamotavše jej do tenat
svých usmrucy' net' alyjou umrtiti' se joloušepi'."

Kosol 87

Lotina - Brunci

[Vodan křetupe:]

"Jest to chasa ^[brunci] zla', prave' lohou, ... napada' fo zfi sobe
zaruklenykh banditov ubohc' spic'e a trofje zlyta-
ne' svary' musi' jodid a fozj' tak' fozne' slu'ca' uas'
l-re. 4

Kos D 87

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Košice - Brunici - Čerari

76

[Ostří:]

"... zda se mi, jaby Brunici & j-u se meli asi tlu
pomerem, jaby Čerari se ma' & nemocnem. Nem-li
v tomto dostateč živostu sly, věsta dorada a
snada Čerarova a vědy Čerý jeho minou se s u'ciem.
Je-li vad živostu sly v churavci dostateč, dorada
Čerarova a Čerý jeho ordem sledatny

77

Budou veleditelé v Čerari & ozdravení chorých firspeji
nemalo. Jou far Brunici firspeji choré mlavy naši
i tlu veleditelé, ze taly bohuril faby & ordem
churavciem, Eteri domnivajice se úplně zdravjuni
Čerý o léčbu nefomy'sleji. Bylo-li by zhoube' domnivaj
bet na dlouze, velice by tudy vsejti mollo ubezpečit,
aly doba léčby nebyla ovesedana. Kos Ol

Kosina - brusici - veselody

HO 8 Vodani:
" ... brusicové chadrou jsou veselivostnou a fračfáčnou, ..."
" brusky se perou sami mezi sebou, ať jidvi za černé vyhledá-
šupí, co brusí za bílé a naopak. "

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kosina - branci - očistení j-a od cizomluví

Ostry: „Suaša branců ... , pokud o to bylo, aby jazyk
očisten byl cizomluví, s výsledky se potkala řada
křesťanstvími, že za našich dob spřávkatel, Ostry by
nejsa humoristkou ... přednosti neprávě vyhledával
v užívání neces. slov nebo slov čes., ale chybně
svoděných, jinak občerstva blů by se sotva domohl.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kos 40 17

Kosina - brnící - vliv na spis-e

[Ostrž']

Hodil-li by šdu do stolu slámy nebo sena ocilku a Evmen,
pořád tím arci nezpisobí. Kresal-li by vrah do troudu a
tentž, šdyž se vzepne, do stolu by hodil, obecne by jini
by za žladi. A podobně věc se má s brnící a spisova-
telstvem zastaviti. Ono ovšem mžď nedovedou bez
fiišpáni spisovatelstva fiišpáni pro tak zvané velké publikum,
aby mlhba bezúhonné zpráva vniela v obecne umozstov,
fiišpáni toto brnící, a vůbec vědecké práci si
nevídma. Radnou-li vrah zprávy jpih do troudu
mladistvého spisovatelstva, nevídma, proč by rozvíceny by
nemely mladistvé šdyž jazyč ocistupiti trnů jpi
hyzditi. "

Kosol 76

Kosina - odpor proti buržoazii 1873-74

poznámka: vydání žurnu přispěvůkem se skladbě 'románovaci'
"samo časopisectvo politické, právní i umělecké ne
byla jedině Tomášovi brojí se jalo proti buržoazii, kar-
avik ovšem toliko filharmonickým spřímenem a fortelným
vstupem a více na osoby než na věci."
"... na hlavě neboluží buržoazii nebáno posmešliv
a ústředí do úvodu, ..."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kos HO

5

Kosina - brucistov - nesmyslnost

[chci vyjadrovat nove' smysluplnosti]

HO 8 Vodan: "... pametli' vedu' by' ledovziti' ra'kou' grammaty, a
moudrosti' nashich' izrofnich' brucisti', kteri' se brdce' na' stupel
vyprahl' a proudnic' zivota' neodmarnu' bloudi' bozdu' svete'm
a stojice' pred' obrazem' velicne' brady' nevdi' nez' ukve'ly' na
nem' snad' musi' trus' kaprou' hubbu' slypi'ce' nic' nez'by' nez'
domely' tu' a tam' polle'ed' proti' theori' kontrapunctu' kteri'
na' zpusob' sevrl'ich' pedovatych' elefen' pozkajice' na' postavu
brady' brabas' andel'ne' ucibi' praxnic', ovsem' jazy' vedosti'
uzel'ne'ho' krajcu' nebo' vedosti' d'ale' uvazane' vzru'ce'
a tretu' polobny' s' od'vazaj' co' nejbedliveji' ? "

"... keru'ne' stvori' smes'ne' s' a' ve' velice' ekonomii' narodnich'
fise'mnictva' zbytku' p'ikla, vesti' pou' brucisti'."

Kosina - Brusický principy

[Ostří:]

„Správně se Brusický zásadou, že jako každý jiný stát
i náš stát, jest organizací rozvíjející se na výslední
výsledky života a sociální systémy tvořící v jisté historii
a své minulosti. Lidé, se tedy formují nejenom z dějinnosti
její práve obklopujícího prostředí, mať, aby se mu
tím prostředím organizují a přizpůsobí a v jednotlivém sebe
často obrátí, co na něj má, že sebe vyhledoval a vymýšlel,
myšlel i s výhledem sociální systémy z jisté, v níž každému
jest, že jest se všech formách státní formy a se svou
neporušené minulosti národu přibral ustanovené latě orga-
nismus jeho života.“

Kos 74

Losica - cizi' slovo ↔ domáci'

Osby: "... jidine' sdyz tvorba slova nového ništraž se uaku uedaxi,
praveu kladeu slovo cizi', a mohouce j' vzeti z ja odumr-
leho vzd, leže uaimine berouce j' z uého uer z ja živeho.
Vi tomu vsak nepodínejme si jaro lehlomyšni' dlužnici, škrt,
sdyz pajočou na dramsi, zapou di'ne nejadou, vyfjicme'
penize vesce frobi'ji' na deu spláti, nepomy' seji'ce, uylr
pajoču z' maime ne dar uvažujite, suazme se, bybom
pajoču co možná nepohy' uhradili' vytvořice' slovo
solě vlastni'."

MBA
ZEMSKÉ
MUZEUM

HO 51

Kosma - cizí jazyk

[Ostří:]

"... spisovatelem já nic se neumazí ke nesrovnalosti, nezbytně
vznikající z toho, že do chrámu uloupy naší lípale
obřadů by se slohu jeptule se nebudí, že veličtější obraz
jipi saucary veliký, Bůh milý v' odněd
uvvanylni kashradne a zatemněme, že svizně už
lepeho tela jipho vřítakne v šlapavá břitiska cizín-
ská a jednotu sledu jipho ruské slinyjice do ní
kampanat' cizíně 4"

Kos Ol 82

Kosina, Jan — cizí slova

„Přítisna' hojnost slov cizích j-u dodává' talone'
haroy jako pěti divočejí kraljovú tetovánu'“

cit NUC 3, 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kosina - cizí slova

Vodan: "Přiháňvat se zajisté nejednou, že slovo
domácí, byť došlo shodou bylo s cizím, přece
v řeči souvislé daleko ne těžko jest učiniti
jako slovo cizí."

hauptschule, — Lehrer

ironie

humoriste, satirické

MĚSTSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kos H 0 21

Kosira - cizí slova

• Menšíce musely slovnovati slova vlastni své
maderštiny, tihle plněji sbrici: Gchou se měli
slov cizích, fonovadě ofokně, neblidič ani
s tomu, že spůsoběji slovnou nebo bezslovnou
nebnade, nehrubi Gvaji platna s určitosti
mluvy a jasnosti.

ČERVENSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dob. Sp. 96

Kosina - dialektismy v uměl. l-rě

43 Ostrý: „Právě tím, že spisovatelka [Němcová v Podhorcké
vesnici] osobitně z lidu obecného utvářela každé
po svém, ale i zde, kde sama vypravuje nebo osoby uvádí,
pro škůtek nám předposlední vyšší vzdelanost, rčení
spisovně užitá, autoritě ulnou spis. utoliko neublížila,
anobrž kontrastem ulnou dialektické ji zoh⁴čila.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

H0

10. 5. 1920, 10. 5. 1920, 10. 5. 1920, 10. 5. 1920

Kosina - evrofestumy

Vodau: 4. Byobcovali bychom se sami se spolnu narodnu
evrofestumy, neb alych wcihky uluwl, p'rot'elli bychom
swévolnuu rusou f'astku jednoty wdecne' mezi sebou
a narody jinym, st'edni uluwl'nuu spolnuu, alych
q'edl evrofestu' terminologie wdecne' se uluwl'ny
a tili. "

[Vostny' i zde ž'ada'
focist'ovalu]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

HO 52

Losina - frankina - vzor destine

[Ortiz!]

v ... Kdyby se bylo uadilo, že by [přeladatel] nesměs
pochopili j-á francouzského nevyrovnanou logičnost
a krystalovou jasnost, frankina by mohla darem
svému zájvodu se státi neúspěšnou.

Los 083

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Rosina - Goman'suny u Velkeho

Voda: "... u neho rybníci do šraňku vyjíždějí,
Šturmy pouštějí ku bradě, mnoho naverbovaných
šlechtů u neho v bitvěch jada' a podobných
slov na fasuň by nebral, co dobrá duše
na zřepny fedruň a vy čitalcem frave,
rybí čestiny vřátoval do chrámu vesm.
Helnosti? HO 15

Kosina - internacionalis'my

Vodau:

"... zolazhe jidua-li se o slova latinca' a recra',
zobecnila po vseh izdelanih narodnih evrop. na
organizaciu jistih pojmi vedecky, smetaj s' s'udku
bychou s' v'edli, chkejce je vyobcovati z j-a svetly
materstva a slovy, byt' dobre tvoreny, p'ice
mene zrozumitelnyj je vaditi."

filosofie, statistika
i jina' slova v'adit' svota: bilance, bandrot
svindl

KosHO 21-22

Kosica — humanistická čítka latinizovaná

Ostry: „Kdykoli za našich dob si Edo stýra' do
nezprávne' čítiny a ulade' spisovateľstvo ku plochom
odrazuje tak zvané doby zlate', ihned je kuce pau
stendriamu nymějšího stávečini' obrancove', skv. s vysoka
hlásaji, spisove' to' se nikomu v ničem nemohou býti
ku platnosti; považate' při tou věrou prosa' Eli po
duchem latinskeho jara nymější' spisů' čistě' dachem
německem.

[Ostry, neschlašt,
čítka je blázná' slyš duchem latine']

ČERVENSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

HO 72

Kosina - individualnost ja
[Orby:]

75. Ne slove, ucinane poddavani se vlivem zemej silu
76. jisteni jaremu organizaci, vybir unlovny bojo zachovani
me individuality a tim vyssi zlatobnosti. Cim uzlobleveji
zich organismus jsou sekti, tim rozumitelnejsi jest tem, edos
jazh o zlatobnostech tech si utvorili odkrem svého ducha,
tim bytneji vyhovuje ubole naroda, by vzdelanost vdelidrom
zfirohem upravoval sebe zlatobnem. Cim utekneji vad
jazh stery vlivem citu se podlida, tim zlykejsi je
Palaruje sam sebe v edovani svobode. Nezi alibi uluvot
neumcky slovy cedym, voliku neumcky uluvoti slovy neumckyani.

Kosol

Kosina - jazyk - duše národa

[Teolog Josef:]

"... národní mlhava - toto národa duše. A páso by
všecha krasa duhy ~~marina byl~~, sdly triba jedit
odstih barveny z ni byl vyřazen, tak i v duhouém
obloudu mlhavy lidké jedinády ~~framedel barveny~~,
to jest jednoty každého národa jazyk opravnen jest,
a smetlo se dopousti odboje proti národní svetoznam,
Edo by jej usilovat ~~smetlo~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kas Ol 147

Kosina - jednota spis. j - a

43 Ostrý: ... spustice se bez přičiny zákonu ulavy bibliče
neslyše jednotu ulavy spis. na roztržení bychom
vydali, fonovate nízactve nádeci. foli s autority
všoi jiným národku uend a uiti nemize co ulava
bibliča' pou plodem společného všiti věd fu
lumen, z nich národnost carolovanska se
elada'...

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

HO

Kosina - cti. je přibližná latine, u. s. německé

[Ostří:]

Chlubíme se nepřímou a v každé se chatrnější
grammatice se toho můžeme dovésti, že čeština jako
latina jedine na základy význačnosti a blahozvučnosti
dávající slovosledem jinak zcela volným se zpravují,
žežto německé tuhým pravidly místa jednoslovných
větování formě jsou vyřazena. Shodují se tedy u věcech
mnohých a velepodstatných čeština s latinou, od německých
u věcech mnohých a velepodstatných se různí. V každé s,
summe-li právem jazyku vyřadí, že čeština velika-
vůdka těhujíc si vzoy latinské formě zadržovala
mluvu doby své? "

Kosol. 72

Losina - liborovcinnost

40

Ostry: "Věru, naivně ty dušičky, které se domýšlejí, že
adoptující tu a tam některou hrubozrnnou formu z lidu
dodávají čestně své housle hudebnosti; jako smělými
byti se mi zdají, jako kdyby šumari nemotora chytají z houslí
svých onacější vylouditi zvuky ze křem strouha'm housl-
ny'm chvrtou si vyjímají od matičky basy." 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

HO

Kosina - lid. prvky něm.

Ostřiz: "Lepší na jazyk slova fo hnojštěl sebrana a gnostáctví
čjci' cizokulury přifadá' foličs na gnostá'ly. Tito far ze
by stavem byli o sobě, jako u. p. kupci, řemeslníci,
učenci, nemyslí, že by kdo tvrditi se osmělil,
že by far bylo jakés evropské' terminologje gnostáctva,
tolež mi se vzdá."

HO 54

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kosina - spis. par. & X usteči'

[učin. učitel z Říceš Christ:]

"Proč uhlava spisovna' detem tak imponuje? proč zřejmě
Eu učiti' je uabáda' pozorovat, mysliti domnělo příměji a
věci, o kterých nic jest, bedlivěji bráti v úvahu? - Jedině'
proto, že uedle ní jest uhlava prostomárodná, ršdná, & užto
ona se má' učiti' bych jako svatěcni' naucho Eu ršdná
haleně... Slovem, jakéme svatěcni' Sabatě zánito pod
Eus časné, tak ve uhlavě spisovné se táji' udeučimý' pro-
středem vychovávaci... Svatočasná uhlava spisovná, jen
tím uhlav jde na prvo, že berdečy & ní přirovnávané uhlav
prostomárodná. [Proto by ubylo dobré, kdyby usteči'
vynizelo]

Kos Ol 177

Kosova - uvidel' - jeho pozitivni' vyznam

[Prof. Ostrey:]

"A kdyz' nam ... do ulivy spisovne', jiz' jikmo staji se jo
s totalitou cizotou, elegantni' vyznamati se jicnou nemysly tu
francouzskoi tu germanickoi tu jicnol' - jako z' jiz' jicnol' -
kde dohledavati se budeme pramenov' obist'ujic' ji, k'li.
u namich dialektu, do nicli z'pisovne' jicnu, jicnovolnu, jicnovnu
uvidela' lid' na' plody domyslu svetlo a vyfih tuzeb? -
Vazme si jicnol' vyfih, jicnovnu, jicnovnu! Vse uivell'icajen!
ne' na' bez toho, o'm d'ale' - jicnovnu uivell'icajen' jicnovnu
svetlo - dialektu; jicnovnu jicnovnu s uivell'icajen' jicnovnu jicnovnu
sunt' na vyfihnu'. Proto ne' lichou, neflodnuu uivell'icajen'
z' uivell'icajen' ale radeci, jicnovnu k'etou a buy', eholi z' uivell'
uivell'icajen' h'it; uivell'icajen' jicnovnu jicnovnu uivell'icajen', bedlive'
jicnovnu jicnovnu uivell'icajen' k'etou a sbirejme, jicnovnu jicnovnu a
jicnovnu." Kos Ol 179

Losna - varáci' - zdroj obhacování spis. jazyka

[Němčy' učitel z říše Christ:]

"Před zájiskem němčy' lid náš se svou uhlavou domáckou
říkáje svostí' tvá, tvířel' ona síla, plochí' za časem
novým dojmem, nová' slova a nové' obraty, jež současně
za svíst' se dostanou uhlavě spíornéj' bujaryj'í proudem
v něm vře a elobota'. Odejmeš lidu říč' pro domáckou,
a bohaty' pamen říč' vypravne na vřist. Nebot'
že to, co by učem' fater' ukyřel' toliko vyumudujete ži'
sviču nařinovančes' obř', vřidra edy' zac' sloji',
nebudete Turčku fajřati."

Kasol 72

Kosice - vlivy německé

[Ostří]

A což když se rozpravili o tom, jak nyní
s nevyrovnaným čarolovem našim se uvažuje,
jak málo se sobě vzájemně fidelejí, jak spíše
fořád pýč se uvažují na bido německé, jak
stochy německé je ten náš volný slovosled
český: ne jednoduše věc by bylo na
dolicímou vůli té strany, by se uvažoval.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kos Ol 73

Kosina — čestina na sebe x němcina na jiné

[Ostří:]

Že fraseologie latinská nic jiná než jako česka
je přednosti na časoslovi se řadí, verbální tedy
jest, sčítá němcina tomu v slo^{že}tríc vyřetovala
fraseologii je přednosti nominálnou, dávno postaveno
jest na jisto a neznámost vnišlo obecnu.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Kos Ol 72

Kosina - gutax něm. v čistině

Ostry' Vodanovi: „... ano každému dělebi povídáno,
že se dvou nebo se třicet narodních novin
našich dosti vplna gutaxe j-a německého by
mohla sestavena býti 4 Kos 110 7

13

» čes. noviny lze překládat slovo od slova do německých
stačí jen slovník, jinak je to s francouzou nebo
polskou

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kosma — verbalni' charakter cistiny X nominalni' ucininy

Ostry:

Ze francouzské latinska' nic jinak, než jako cista' po před-
nosti na císlované se rozláda, verbalna' tedy jest,
Sdežto němčina tomu v obojí vyjstovale francouzské
po přednosti nominalnou, dabus postaveno jest na jisté
a ne skutečnost vnielo obecnou.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

H0 72

Košice - německá česká

Oby: ... větrná spís-ů našich, obzvláště pak uvivati
a lidé porušující vědu, jazyky, českými slovy
físi' fo německu.

HO 70

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kosina - nová slova

Ostří: „Čím jarejší u životem jazyk stěny bují tím bojněji
vytváří slova nová; čím ochablější život jeho, tím
slabnější jest i plodivá jeho síla ve fyzické utváření
nových slov.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Konina - novinari. jazs

Vodan: chvat fri psam' kovin
cetba ueni. novin

"A o hotel se obiraji jaz se ufo cerni? "
"Slychal sem z ust unku j-a varcho dilladue kralyeli
a multu literarnich vsilarych dosti casto, ze dok uovi-
nazdy u na's kol p roce se fribi'a zdokonaluje a uza-
dlouho bohda' ugle se vymani' z pouť uimciny na ten
cas suad dosti tuse jstbi jej svrajici'ch"

HO 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kosina - porovnání čísel

Orby:

"Uznávají-li právě jáni Čechové skutek, že ten spis. jazyk náš čísellový,
jakož společným úsilím nejlepšíků Čechů, Moravanů i Slováků upraven,
byl za společné vydání, ba řekl bych za archu úmluvy jazykové-
ných bratřích, není vyhradován majetkem jejich, ať už se surově
odléhajíce jeho baluze, potvoří se mučičice jeho větrné, do prachu
metajíce jeho listy a suchy a štěpice naší vrboucí tížoty jejich
se dopouštějí na státek i moravském i slovenském? Rozhodl
neuznávají!"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

36

Kosina - frazě odchyly od veslavín. edity

38 Oby: „Vzycy-li spisovatelstvo naše formy ustálené a
mluvou bibličnou, at' tak dle formicené' gladonc
za ne formy frazě, zda přispějí k ní & tomu, aby
moderní kora narodu se stala srozumitelnější?

40 „Jazě... ty lidé frazě, jenž uznávají autoritu mluvy
biblične, my Čechy a Valaši a Slováci ten svůj jargon
si máme oblibovat, a ověřit, opiciti se máme po eleganci
jodshaláče' a reknofrazě? Učed!”

43

„Když tedy spis-e' aut. uvádějí do mluvy spis. formy fraz-
ského jargonu o to uslovno pracují, aby autorita mluvy spis.
se zlehčeni píska, nedávaj-li k ní nebezpečný příklad
rozloze spis-ku moravské a slovenské?”

HO

Kosice - přednáška dějiny

[Teolog Janf:]

"... Ede jest Skryl jaz? evrope, jenuz by jaz? cerkvi,
se nevyrovnal bohatostru slo a tvoriv, Ede Skryl,
jenuz by se nevyrovnal do mysluov gubaci, Ede Skryl,
jenuz by se nevyrovnal neobd'blou tvorivost'?"

Kosice 128

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Losina - primum syntact.

Vodan: ... při j-u živém o utvrdění nejari' a utvrdění,
štra by zamerovala každinou učitelu od uorny | k'
neb one, uctural nemuze rici byi. Rozumitelnost
i v této pociu hladu se raron nejypsi'. Kdo mylely
sue tar umi' propadivati, ze pluc jadu na jivo, to jest,
ze choncim nem' siba pucivovati z polladny dromyhu
suelu, aby vtypti se uob' toho, co spisovatel na jivo
dali zamyslet, o tom nevalaku ni na ocamzi Forditi,
ze jde syntakticky spravne. A naopak: kdo by chbye
eladnem byi po Varanu rozumu, pane professore [Obyj],
do spsu suelu napichoval Rudeline, Veloslavivsky a
sue by pical rozumitelnyu byi obecenstvu vyapimne,
o tom polkei nevalaku ni na ocamzi Forditi, ze jde
nezpravne.

Kosina - specifickost j-a

Ostř: 4 Nerůsneme-li tedy pravem, j-eme soulu do přednosti
že se liší národ od národa? Soulu si zřísobem jazyk
upravuje národ všecek svou osobitost do uelie vláda',
všecek svou jroucnost jím frona'si' a na jovo dáva'
asi tak, jáku soebai ideu kájalou zlelesnyje tvaru
dodáváje balvanu uramovetmu. 4

40 62
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Losina - gisvatele' - uob

[Osob:]

"... gis-e' ulavu narodni' hanobici', tim, ze o vsickem
vlast pripravuji obecenstvo, jez by meli sledovati k-ze
narodni' uobli' & uizadue' uesrou platnosti, uobze ze
pau nepu'ulavnejsilmi jpi' s'edici a tudy take' narodni'
je hoz' duševneku rostavji sue' povinnosti v olo' t'ic' zjevne'
kladou predaz', odfovedlivi' nepriatel' "

Los Ol &

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Konina - spis. jazyk

39 Dstřý: "... jazyk spisovný lid k sobě má povzra'sěti ne jazyk
sám k němu se mizovati "

H O

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kosina

spis. jazg x uatenci'

- 35 Ostry': ... ne každemu nároci' dáno je vzvoluknutí ve mlhuve
spis. mnoho přizn. vzh. obolnosti' jistosti' musí, aby poznesouc,
že se stánu a na výslu' historie & proderouc nároci' učitel'
zmenatela vyšetí mohlo ve mlhuve spis. ... na vyjádření
toto mnohotěho potřeby' jst' úsilí' stánu vřel, národu celého,
ne pouze /úsilí' lidu. Jediné' sdz' nároci' učitel' nebolíto jo
36 chýžích volní' vzh. blaboh, vzh. i' jo domích zdmožného
méd'pau a jo palá'ích ublizení'ch velmože zakruhá' a s vyjstí.
fránu se hlása, sdz' ne toliko na foizování' života jstíob
vzdání' jmu se boví, ale sdz' i' jo soudní' síni se rozléh'
a ve chrámích věd se ozývá, jediné' shdaz' nároci' může zmenatela
kích vlastnosti' uabyti, aby se stalo společným střediskem ostatních
nároci' přibuzných a, řeknu, jejich vládarím a páne'm."
"... čím' hojněji' plody [l-ra] vydatá, tím' větší' mlhuva spis. ualy'na'
stálosti' a čím' učeněji' jstíob' na nároci' přibuzná' zpet, sama od
nároci' toho, z nichž' pívod vzala, ne učí se lišit' než' od nároci'".

Kosina — spis. jaz. a mor. uade ci'

39 Oby: " ... Edylychom jaz my Moravane' tak svetlou rukou
jako vy Cochove' vselijarjch forem ulnuve Bibliede' uob-
vyzili do ja spis. uvadeti se jali autoritou lidu
uadei hanobceho, valarjceho, slovaceho se bradice ... ;
edylychom autoritu ulnuve Bibliede' za bablu jovažujice
razdy lezdy po sve' chuti prati se jali grammatice
syratkam pod tovarny mladuce : ubyla-li by to rozvoj
rozmanitost' a cily svet literarui s desatrem
asi Socoulovjch list, z uche by jedna ignorovala
druhou a vse by vespole' pravem ignoroval svet ? "

HO

Kasina - spis. jazg x obec. jazg

34 Ostry: "něc spis. & obecne' pomire'm asi taloužem se ma', jako
jablon' škejpa' & jabloni' plane'. Podstatou svou ta od one'
se uelisi' uelím"

35

šovin, lumen, uelme, natoletsi, loet

x pabriva' ruža zabradu'ova: přimny' exmíst, hlada'ea'

šira, na stromu škejpy' bodacos přeručeno'

ovoce škejpy' jedoci' ovoce jabloni' plane'

"Laska j-ova' při obou spis. uelme a obec. uelme' / tatar',
vojem šovin' dokonale jeduare' se shledavaji' při obou
auobri' i uelme' lumen, lumen, zřisoby' šelouby, jcu' 22
při uelme' spis. vše pravdelneji' jest a uelme'neji',
ac' uelme' ledy' škejpy' a uelme'neji'."

voľno - ľovo, hapati'ea - aptiti'ea

mižu - mohe

"lepa' pravdelnost a dušednost"

#10

1/

Losina — rozumitelnost

- 40 8 Vodan: „A ka t'm cílem jdouc [poničovat' lid] tra populár-
ní sčítání bude zároveň jediného, totiž rozumitelnosti.“
... I na tomto foli byl Brusík; jsou chadrou frazGtecnou.“
- 11 Ortyl: „Skládali by chom tady rozumitelnost božího rovu
byti zpravnosti; zpravnosti logické to bledice tu věci, zprav-
nosti ulovnicí, bledice & formě. ... cech ten háje
zpravnosti j-ové obracem jest fúrozeneho, [brusík],
proti nepropládnému, nepřelícímu opáctvu obracem žívoucí,
všeobecné individuality proti uvětlí kupti, jednotvárné
všeobecnosti.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kosina - úředel' ja fo r. 1948

Ostřej: "... spis-e' před rokem obvyčátnu osmyju na slovo brani'
jako z učarovaní poumlčali, ulade' talenty, bujari' síce,
ale nišoli důkladně vzdelané, tuhé' uzdy, a jevně
otězi' více než čeho potřebni, oparovali' pole literární'.
Ti žal, jeroz' vůbec žádně' neuznávali' autority,
ani ne přiči'ně přesnosti, uleny' jinyjmi' zářadami
se uzpravovali' než osobnyjmi' choutkami' svy'jmi,
a moži' mezi nimi bez obalu forum' vůbec problesli.
za víc vedlejší. A neblahý' tím směrem' spisovatelstvo
uade' bralo se do uedávání: za posledních' dvou
nebo tři' let seprve chystá' se u věci se' jady's' tady's'
obrat, obrat to' velez'adouci'."

HO 68

Kosina - velislavů - čestina

H06

Vodan: "... omi u mnohé přičině snad ctihodní,
celkem však práce velice krásné směšují stoupenici čestiny
Velislavůvé, kteří každé uchyleničko od této záležitosti
ji a zadržují, jedinou to za zpravou prohlásily,
co ve slovenském objevu ševr doby Rudolfa dlužilo z
7
"... Velislavův sloh s kým periodami svých pedantických vysoce
vážnými, šikmatými frázami, na latinské brdo narážející slovo-
sledem a duchaplnou dychtářskou dušou, řada snad do škol
a knih, by tam našel svábní nebo sešalí si pohrávali
jím rozličné dajíce polyglotův periody a lipajce je zase dohrávají
a fraseologické z nich extrahují lididajce do svých sešitů."

Kosina — vešlávíu. vzor v gutaxi

[Ostrý]

"Odkazují-li tedy buroškové mladá spisovatelstva
ke vzorům starým, ne za tím úmyslem tak čini,
aby slože svůj list zaružovali po nich, vybrá
jedine foto, aby se přiučili zřávnosti syntaktické."

Kos Ol 74

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kosina - odmlatá ulešková. čestný soudobým spis-í

[Osby:]

Kdyžli za vašich dob si Eda stýra' do nepráve.
čestný a mladá spisovatel'stvu se plochou odrazu
tak zvané doby zlaté, hned po nase jsou studium
vynikajících statekú obracové, který s výsoká bláží,
spisov' ti se nikomu v ničem nemohou být se plat-
nosti, jedná se při tou věrou prosadli jsou duchem
latinským, jako vynikajících spisů čest' duhem vědeckým.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kos 01 72

Konina - vyfajčej

Osby:

"Každé slovo círi' rajiste' púje' sou jíst draze u'rodova-
kou. Dava-li se jazyk na zahálku ^{púje' círi' li na zřevob}
zhyralch dědiců' křehou dnu' v každé' fořibě u soueda,
žaby zvrhá' statek svoj' vlastni'."

HO 50

"Podobajit' se schovancim, které' neplodni' manželé' si bravaj' na
vychovanou a na polled' jastorů' lá'skou nejtělivěpi'. Když' jim
však osud popříje' glodu z' své vlastni', jak se tu domnělá' ona
lá'ska snallho zvrhá' v nenavist' a zást'! ... O tu svatou
byla' co křivic a ústřiv, až ubožáků' konečně' ustoupi'
spastněpi'mu jastorcu a domáci' už se navráti'."

HO 51

Kosina - změny v j-e

Vodan: " Neměli bychom nikdy zapomínati, že jazyk národa
živého ustavičným jobrobem jest změnam a giso-
vatel' všech věcí ze jazyce ve věšou minulost
jdi' ani po jadrnosti věšou přítku, ano brž sojm
vstevněm. Těm jazyk chlepiče byti co možná nejvíce
rozumitelni všech slov, jazyk přirozeno, užívají' a
točk forem, které na ten čas v lidu jsou nejběžnější."

uznání formy žobte u. - a
lidce u. - u
vi u. vědi mluvíť lid lid

H0 22

Kosina - zra'dce naroda

[Osby]

"Vem ne ten naroda svetlo tužitel jst a zra'dce,
s do ratnacye zpeve jeho uersti, obsem par ti, s do
vredoviny jeho, misto co by zhaovus zlezema Brity
noscem v soudromi do nich meti vzraty a jih
upalovati, frivolne cizincem vystavuji na fodi-
vanou."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

259

Konice - zúčast jazyk rozhojňovalim samohlásek

„Hřibský Strýč“ by neměl jinačím spisobem upraviť
mluvu - tu / přebogatou a přerozmanitou mluvu českou -
v krásný lad měli zavěšovatim samohlásek ... ,
sflakem takovels za bídnels přístěplade vyhlásiti
hlásko by slo, ne za umelce neb aesthetka.“

Šrob. spisy, 1888, 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

1911
brus jazyka, ^vhoci

"ma' byt' strážcem ryzosti' j-ove'. Ale ma' rose-
bnovati mooty vsimle' se j-e bez cizího
vlivu a vsimle' cizím vlivem. Druhé k'ed
myšlétati bezohledně i z j-a spis i zmluvy
živé, pře' j-e z j-a spis, a to jeste ob-
mezene

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM 1079

Kott — Brusic

" Brusici — grammatičari, již se suati
z ja odkliditi vady všeho druku. "

Kott Sl D₁ 1079

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kott - čestina po Filé' loie

"Od konce 17. stol. pivta se ne spisecch izdy ve bsi'
vezualost" grammata, a skladby, a germanisuny
v mnohych spisecch jen se hemzily."

Reduk. Kott Slav I, s. 101

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kott - vintna 70. let 19. stol.

- III "V době... nověji" dostalo se nám Čes. divadla, politických,
vědeckých a u nás i více zabavujících novin,
IV českých škol obecných, měšťanských, středních...; máme
také českou polytechniku, a část i na universitě české, se
vyučuje a zároveň aležpau' příkladě vydávají se i časopisy
české. Kde' toho přirobi' čítne' spíše odborné, v nichž
se j-a Čes. usilov' v odborných rozpravách, zejména v odborné
fyzikálně-matem., stavební a...
Tím vším se stalo, že již uat' v době novéjší
znamenitě se obohacil, vyhledal a zdokonalil. Než přes to
všechno ještě jest nám mnoho činiti, abychom dosáhli se'
dokonalosti, kterou měl již uat' za své doby slavické.
Předul. Kottlov I

Kott - germanismus

"způsob ulavení, kde se slova, způsoby a evloob-
nosti skládají a ulavení něm. přenáší se do

j-ů jiných

Jb uved: chyb. napodobení tvarův a vazeb
něm. (35)

Kott sl

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kott — Hattala

X Hattala promysl nepřiznání soud o Kottově slovním
(viz Brus j-a čís. 129)
vytýka mu nelibost v citování pramenů a
chyb. výklad o absolut. gen. a dat. v čestné podlé J. Jirečce

XI Kott kritiku odůvodňuje
Jireček: nazývá hroby labiálním údivem absolutních
jádru; lat.-ma' abl., čís. gen. a dat.

St. I. Procházka
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kott - Golisau' v hláskové podobě slov
slk příklady v Bačkově výzk 9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kott - lid. uluva

"Že jsem z obecné uluvy do slovníku přijal i taková
slova, jichž ve spis. řeči neužíváme, ušlo, dusím, ve
2l' mi vžela'da'fi nebudo; majít¹¹ zajide' i tato slova
v každém větrku slovníku své místo a místa, že mnohá
z nich darem i do spis. řeči přijata budou, jakož
mnohá taková uštin slova skutečně již obecná
a všeobecně obcována práva ualyta. 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Sl. I, s. V
Průběh!

Kott - něm. vliv na češtinu

Posud mnoho nepravne i ulovne i fšeme a hlavne z mnohých
kancelarij přičasto listiny vycházejí lidé naprosto nerozumitelní.
Přičinou toho z velice části jest, že ducha náš více vyvícím jest
j-em německým než mateřským; že uatkou eizi odchovaui jauce,
jinae uyzlíbi a psati často ani nemůžeme. Zdáť se udu přičasto čeršim
žiti, co zjevny, kde německý v sobě chová; ulovne nepravne
proto, že od ublého vědu uatku svou i vstavuň tal uloviti
jine slydali a podnes v mnohých světech jinae učebáme.
V ten, domu ve studích dopracuň lo lefórně se přiučiti a
škry' se tedy domůva', co šel, na opravu j-á od učitelůvých
slychal, že jedine pravne jest a cize, často go brichu tal
mylně s domůva'. neboť nejen lid škry' s němei cizotou
nahadu jest, ale i umozí učitelé sami, škry' v německé
odchovaui jauce, francůž zřidel čitiny uelkadali, až foletem
-1.

Kott - slova z obecní učenky

"Že sem z obecní učenky do slovníku přijal i taková slova,
jichž ve spisovné řeči nemůžeme, třeba, použít, ve zle mi
vyhládati nebude; majíť zajisté i tato slova v každém
věstku slovníku své místo a možná, že mnohá z nich časem
i do spisovné řeči přijata budou, jatož mnohá taková
místní slova slouží již z obecní a všeobecně občanské
práva užití."

Průduch R. Čer.-učen. slovníku

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

V

Kott - obrozem' destiny

„Tepre v novejšim časé nastala mimo vsi nádeji j-u našemu
doba ozlobenosti, když se souci předních století usilujícím uvadě-
ním uveřejňují do všech úradů a škol ušlechtilosti se
sua vyburcovatelní byde, j-a národních sloven i sultem hápti
fočali, uvoa díla fíčíce, z cizích j-u na nás jazyč předkladající,
stardi' spisy biskem vydávající, z dobré vůle destine vyučující,
zářivující ochotnicí' divadla besedy, aradumie v českém
muzeu sbor pro vědecké vydávání věcí a l-ry čiré a spolu
fond na vydávání dobrých knih českých zalezirba atd.“

Prošel Kott Slovo III

I, s.

Kott - řeč o cestě

III

"... naši slavní předkové, nejdříve narození a láskou
k jazyku domáckému jasně puzeni, velmi přičinili se
k tomu přiblížili, aby každý český v ulicích a ve spisích
neporobený zachoval, jej pečlivě a zdobou bovali."

Kottlov

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kott, Fr. - purismus

75 vypracovával puristické práce od Lovce 1823, 1827 až po Bena
Chrabr

76 „řevodcové jejich nesměš velmi dobrou vůli měli, aby učili k uapra-
vení naší řeči čistěti“, ale měli nímou zřídobitost & toum
jedni spolehali na vlastní uedstavu

77 opravovali, „přelý oni o záhladech naší řeči: totiž o de své libosti
samostatně rozhodovati smeli“, byz ^{ne} přelýšne' k-ry, uafi bez jg sk
nafi buniči ve věst. bibliograf.

jiní pracovali ualéžke, ale uhovali v toum, že uafli uřorněti' zádužari
dobrymi příklady, zádužari dufary „uěstrozovali“
jiní dotvřovali své opravj příklady (F. Bantus, J. Mašek)

LF 2 1875

Loth - Česko-němcký slovník. (od 1876)

V "Základem slovníku učitel jsem ovšem všeobecný slovník Jungmannův, vybral z učeb. věd, těch jsem & učeb. vědám pořádkem. Potom jsem z jiných knih látku vypravatelskou na učeb. jsem si, že i látku učeb. látkou alfab. sestavil a do slovníku uložil. Touto kombinací vznikl slovník grammatiko-
-fraseologický, jenž obsahuje grammatiku, frase, přechodla a přísloví, úsloví a opravami atd. j."

Ua učeb. nakladatele Kolář zpráduvala slova, která jsem dříve vyřadil, také dialektická a zastaralá, obzvlášť slova cizí, technická uvaž, synonyma, jména krajů, řek, hor, měst, zčásti i vesnic a jiných obyvatelů atd. ...

revidoval Fr. Bartoš, pak: M. Blážík (učitel. ústavu v Brně) zvl. zúrodnění a krásnosti J. Masaryk (něm. gymn. ualostřan. v Praze) aj.

Průběh & Česko-něm. slovníku

Kott - Slovník

V 1864-65: myšlenka sestavit slovník, vol. frazeolog. (asi 40 archív)

základem Jg
alfab. slovník látkou uloženo → sl. gram. - frazeolog.

Evangelovi, Travníkov, Salachba; fraze, povídačky, příběhy,

bazmůvek s opravami nárost na 120 archív

nim. významy na žádost nakladatele Koláře a rozšíření slku

VI z Jg. a Randa

redakční terminologie

VII - VIII výčet příjmovatelů

vzrost na 170-180 archív

VIII revize Fr. Bantůš, M. Blazil, J. J. Maršal
IX pomoc: K. Douba, Odrů, Franta, Mejstnar, Fr. Pruvil, Jos. Peckář
a Jos. Kiss; V. Hyčmar

Sl. Průcha I

Kott - zdroje spr. círky

"Zde máme pravě ducha církve hledati? Jduť
v mluvě lidu, found tato sama ne foundena jest, jduť
ve spisech starších z doby té, kdy papež cely fanovním
byl v lidu, v úradech, v říši, kdy mužové l-ry církve
a církve j-a dbali bráti, aby papež zradu nebyl cizotou,
a současně i v bojích a dobrych spisech gozdepi l-ry,
ve spisech uměň, s nimiž náhoda nemela přístupu volného,
foundová opauoval v ucl duch vytržbený spisy staršími.
Budeme-li si tedy hledati duhu mluvy lidu a budeme-li
říši a founde v dobrych listech starších i novějších
církve, najdeť hluboké zřobem správné cítění ošet se přinejme."

Průdu. 3 Kott Slov. I. s. IV

Koubeč, Janošek - surrealistický cestující

overij

Ten váš cit, foto osamělý,
jediná bída & selance se lodí,
& epickosti zplavne' nedospělý,
am' lehkých nemuse lodí
jsem hochem v létě za koufalcem
opatrně zbrácenou a úžou,
v zimě bude sboužit' za sloupcem,
ordam více drsnatou než sloupcem,
V malosti jen mapice svou slávu,
v rozdrobení vidouce svou slávu,
budete svůj bratru za ohavní,
pánce vrabím svůj jen za posměch.

Cit. z Los 10 37

Cibát Koubek

styl právních
na obranu jednoty
a stability 1-a

Jan V. Koubek:

Garže a technika právníká Slovanská

CCM XIII 1839 218

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ovčič

Lovář - chyba

cituje Osthoffovu definici gramaticke chyby (Schriftsprache und Volksmundart):

Chyba gramatickou jest užívatí toho, ceho se jeste
"všeobecne neuzivaji, avsak lze užívatí toho, ceho užívatí
všeobecne se již nevztalo."

Lovář

Athenaeum II

12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kovář, Em. - výrobce

60

„Pohled země zívá se vyvíjí bez cizích vlivů, není
vývoj ten zřetelnou uslechnutosti“

O škole uladogrammat. 1861,

47

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kovář, Eu. - vývoj spis. j-a

5021/5

"Jaz- spis. nemí ustoupiti, jinak by nevyšel na světlo
naše a ve všelichém by se od něho odchyloval. Proto musí
se stále obrozovati j-emu zvyk, vybíráti z něho to, čeho
se mu, an jest zbudován vždy na základech mluvy
starší, ještě nedostává. Tak i nahrazuje kčeni, slova,
obraty, tvary a podobné věci novými, jež bývají
jasnější, plnější, ^{užší} a bozvěcnější."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pedagogium 1886, 85

Koževnikova' - cizí slova

"kaiimí' opravce ja v nich vidí hubičky, které je třeba
zaradit, Linguista ví, že když někdo běží vznesený
přicestovanci a malých odřbaných vandrovců, ~~by~~
když jazyk byl docela čistý, bylo by to monstrum,
degenerovaný, vrsáček, uzavřený sám v sobě a ne-
schopný dosáhnout kulminace bodu racionál-
na si kloubet kontemplace. A tak by si, svůj jedný
sacramentska, udobral ani jaksi jásat zava-
řavat."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Aby se nestala, Pa 84, 113

12/22/71

Kořenníková - filolog

< ... filolog, ab' hlouba' vad' věcmi napramyeni,
nebo si krapě se slovy pronatřeny, at se uos
do druhé existence uadilo vidomi, do světa
literární smysleby, at přemysli o tom, jak se
v věci ... dělají věby, nebo ab' by cizí věby
sleba přeláda' do uaj' věci, je vždycky
sarověš přines u samého zdroje ledstvi! >

~~Kořenníková~~ 13
Ab' věc vestala, '84)
MUZEUM

Kořevnicková - Brána říci

[tak Brána je říci určité proto, že s ní dostávají
Chvalorěči tel umi tak světe zacházejat (nebo
si to alespoň vyplí, že to umi), takže chvále
ji, vynasí i sám sebe. Jen málokdo dovede
moudře říkat, když máš ho lečdy státa,
než s ní vyřesat to pravé slovo, ba dokonce
že se mu to holírat ani nepodarilo. >

~~Kořevnicková~~
ZEMSKÉ
MUZEUM

Brána říci, aby řeč ustála,
in 84, 21

Koževnikova' - ulavena kic

"Ljistihi jme, jko vlastne kuse, primitive, Slobo-
have saž primo pajlavé ve sručečevsti ulavome.
Ldefalo, uasé bežue hovory - at' p' to vědecke'
pracovste nebo ~~elevarus~~ - vicec vesmou slova
m' s nejadrju t'm dialogem divadelnim, nebo
liberárnim."

[Překlad rozhovoru
182-3]

Abg. inč. zastala, 84, 182

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Koševníková - mrtvý jazyk

"O žádném jazyce by se nemělo říkat, že je
mrtvý[...]. Každý jazyk na světě nikdy neumřel,
docela. Každý dal svou slávu, svou nepatřič-
nou novou výzvu, svou nepatřičnou novou možnost
vybavit velkou jazykovou finální, a to bez ohledu na
to, jak velký a slavný byl národ, který tak něco
udělal, a dokonce bez ohledu na to, jak se
ty národy dříve a národy obdarované navzá-
jem dělily nebo jen vyražďovaly."
aby nic neřekla, 84, 292

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kořenníková - obrozenci

„Mohlí třeba tušit obrysy toho krystalu o fískí lva-
na'ch, budoucí tvary, toho frabichetů souboru uatóni'
š hlásemí myšlenek, kterému se jednou bude
hrbat četina, ale videt nemohlí, a jistí si
teprve nemohlí být [] solí ari unrelí karst
uotru, solí pomechu, solí jidí to ari vzdalo
š lítosti nad sebou samými!

MORAVSKÉ
ABYSSINSKÉ
MUZEUM
Abysinská, 84, 1/6

[Signature]

Ložemilova' - obrozem'

< možná, že když naši předci buditele' seřídvali!
první gramatiku, neměli si brát za vzor ten krásný
jazyk gramatik, kterých bylo století, ale to, co
plynulo z huby klidě silnou lidu prostému a
co se přirozene' z veselavské občiny ušlo jako
nový druh, se stálo se sádkou novému správcem.
Jenže je zas pochopitelné, že buditele' chtějí,
aby znovu obrozem' spisovna' cizina, přifominala
zastou slavu a tak aby byla všeobecná, ... >
jak ulovit s cizincem, aby moc ušla,
84 76-77

Koževníková' - oslava lidové řeči

Aby řeč nestala, '84, 230

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Koževni'kova' - porozumění

↳ jisté je jedine to, že neexistují dva jedinci
s úplně stejnou čestivou a že každý umístě
ná porozumění - a to je nepochybně základní
a hlavní funkce j-a - vyhalozit i trochu
úsilí. >

Porozumění. Aby nic nestálo.
'84 60

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kořenová - vlastnosti říci

[... kromě vlastnosti, které řád oceňuje básníci,
má ještě dvě, jiných: může být suchá
i ušedlá, košťava, nejspíš i slavná, ja-
duhá až spoutá, může plynout i stát, obrátit
se, stáčet i zadržovat. Řeč toho umí spoutat.
Jen jedno říci nedovede.

Neumí mlčet. >

Olava
říci

MORAVSKÉ
ZELENSKÉ
MUZEUM

aby říci nestala 84 21-22

Koževníková' - vulgárnost

Aby něco nestala, 184, 187 - 189

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Koževníkova - význam slova

"Ať jád nabíráme na zručnosti, zjišťujeme, že
se slovy se to má pro s lidmi - nikdy nejsou
docela jednoznačná, a dožadujeme se všech
okolností, za nichž záruka, nemůžeme s pís-
tobou kci, dom slyme s myslím učitela."

Koževník. Aby to BA

restala, '84,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J. Kral - proti básnické licenci

"... naši básníci se nechtí vzdát svých prosodických a gramatických chyb, ... mínějí, že mají právo jazyk měnit podle svého zdání, bere všech ohledů k jeho správnosti. Jméno národové mají větší citlivost pro pořadání svého jazyka, třeba také u nich vedle básnické feelingy / gli básníci nepečliví."

"... nezbyvá věru nic jiného, než prostiti našich básníků a našich spisů vůbec, z nichž přemnozí ješí čistě nelmu vadnou, dopouštějí se i nehlubších chyb, ať se uvažuje o bezpečnosti s vlastnostmi a právo s upřaděním svých myšlenek uvívají, a sudomité plavili tuto svou formou, neradice a nedomolice starobylé naší matky, nej čra'suej a šoro patiče čedictvi, čeho se uaku fo predčeh uau dotalo a čeho fo plavim zami domne hudebnosti premlue a čes varjeme. Nezhudebně čistia je správná čistina."

J. Kral, České jazyky, NR 1, 17, 262

7. Král - próbi básnické licence

" stanovilo snad v duchu našich básníků, že jest jim v věci
všecko dovoleno, že smejí řeč domoliti, jaro chytit, a že jim
za to snad máme být ještě vděční. Básníci jiných národů
tak nečinívají. Ti vědí, že polukřivati se proti správnosti
matky své velice nevážejí a s celkem
národu. Snadnou je hudebnosti, melise omluviti chyb
grammatických. Snad k té domnělé a velmi subjektivní
hudebnosti svých věků dosáhli básníci také správnou
tvary a vzhledy. NR 1, 17, 257
7. Král, Časopis, 11

Kral - nevolebnost bruní

"většina jich má společnou vadu: přeburšují, totiž vytrácejí sebou
jako chybou, co vůbec chybou není"

"někteří bruníci brousili jazyk náš ne podle historických
dokladů, nýbrž podle svých theoretických úvah a tak dospěli
k vytrácení na prvního nepřátelství"

J. Kral, Kral. bruní, NR 1, 17, 97

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kral - neopodstatněnost brusic. zásahů estetizujících

101 "opravovat jazyk pro domnělou jeho neláhodu je vždy nafovařenou.
Správná řeč je vždycky fešná, a sebe větší lahoda řeči je vždycky
nelahodná, je-li v ní plno brusických poklesků proti duchu
jazyka"

J. Kral, naše brusy, NR 1/17, 101.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J. Král - o dialektismech

„Zaváděti zcela zbytečné dialektické tvary do j-a spis.
nemí obhospodávaní spis. řádí. Tím se má zcela zbytečné
dialektický zabarvení a ualivá nepešné festiviti.“

J. Král, karta Brusy, NR 1, 117, 134

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J. Kral - o špatných uvolatelích

Netřeba opravovat to, co je špatné a cizí jazyk dále užívat, užší nutno se především obrátiti proti těm, kteří zavádějí hrubé chyby a špatné uvolby.

Co je do sebe lepšího nápoje, dodávaného v hrušné době, co do sebe krásnější básně, zohyděné šeredylní jazykylní chybami?

J. Kral, Karlo Bruny, NR 1, 17, 135
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J. Král - o fražské cíně

„Fražské nářečí má velkou sfatuou fonet“ asi fraškem

ale fraž. uhlava se hodně změnila od 60. let 19. st.

friškehovalectví z Čech a Mor., nářeční zvláštnosti
pro ulese uhlavot o nejarsku fraž. nářečí

stará fraž. uhlava 50. let; to cilkeni jiste jaz. 18. a 17. st.

vymstili puce z ni nové slova (nyk, rathour, síl, šance,
tzáti, šturmovati ..)

J. Král, Naše brusy, NR 1, 17, 134

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kral,

- o firmitu

v rozpravě o 1. c. NR v schůzi České akademie:

„aby uadobro puštěno bylo stanovisko starobunické, 'Stevé háji' starých
kvarů spůsoběná proti novému, jež se už vžil

(NR 11, 27)

cit. podle SČJK 9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J. Král - proti slovan. výslovnosti Jungmannova
při odmítání slova kaňpor

keďže fraška "vraceti se na stanovisko Jungmannova, který
obohacoval naši řeč slovy ušlechtilými z řecké
slovan. j-ů a tím související nové slovy s bohatou a
jadrnou střední částí našeho jazyka."

J. Král, kaňpor, NR 1, 17, 249

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Král, Jos. - Správnost

"Kobřísování se proti správnosti matrice' ulny je velika'
nevážnost & ni' a & celému úrodu"

folie A. 7. Doležala NK 93 85

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J. Kral - gramotnost

"Jazyk se vyvíjí, tvoří nová slova a vazby. Nepřijímal-li se tato slova
a vazby ducha jazyka, jsou-li se sbíraly gramatické specifické, vyplývají-li
strukturně nedostatek a nezbláznění jazyka slov a vazeb lepších,
nemí osobu třeba jich zachovávat. Jazyk zajišťuje vše vnitřní.
Ale v nové době tvrdí se často tvary, slova a vazby dvoela specifické,
poněkud méně jiné starší a lepší, dosud nezlyhané."

J. Kral, Nové brno, NR 1, 17, 132

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kral - o tvoreni slova

"Jazyk při tvoreni slova nepočíná si jednoduše, podle
jediných pravidel; miluje romantiku a výmysl."

y kral, kase Brno, NR 1, 2/7, 100

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kral - Leitka Korovna Slatice j-a 27. 1896

"jaky'si vod v'itel stari'ch brunci u'anic"
Leitka nad j. duoblivost'

J. Kral, Kark Brusy, NR 1, 17, 97

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

jozefovský rozbor Palackého estetiky a filosofie
Králové

Králové, Palackého božské doby, tři studie ... ,
[redacted]

249, 126 n.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Krásuobroda, El. - o purismu

v dopise F. Stejčovi na jeho čl. "Průběh germanismu a škola"
(Věst. č. prof. 1917)

"Ze jste páruku brusičům dal děvčičku pravy, bude jim i udu
zdávo, jak doufali, a nešodilo by ani zdu, toho zlo vick. Oni by udu
ubrounili jazyk až fo jicu; fobláznili všecky borektony, tiskáren, také
by náimec fu každou tiskárnu musel chodit ~~do~~ ^{od} Saňič, znovu do
šuly, a sice do učeňe' extra-školy, fo každé do jiné. To byl za'sluň
čiu, zaplat' palubů zaň!"

fo dlo 50 23

(= Věst. č. prof. '17)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Krásnohorská - NR

"Prijmete upřimý nežij děk za blahovůli, s jistou
jste nás uboráček - básněly chránil proti přístupu
vyfradím [v NR], ale vysílám, že dostaneme
bít práce, dohru si učim přístěle' purifikované
básněly uelwz nebudou básně psát sami a
neudaží nám, jak se to dělá."

Krásnohorská v dopise Strýčkoví

4/6 1923
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Krásuhorská - federování Strejčovi za obhajobu básnické
'23 proti NR

"Prijmete upřímný můj děk za blahovůli, s jistou jste naš
ubožácky - básnický chránil proti čistému vyfráskání,
ale myslím, že dostaneme větší přece, dožad ti učení
festitele' purifikované básnické uliny nebudou básně
psát sami a nevězí nám, jak se to dělá,"

dopis ze 4/6 1923

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

SO 47

Krásoborůvraj — proti názoru o úpadku čistiny

16
...ta naše j-ova' scista. Jsem z ní tak zjitouela, že' netuším, jak mi ušedlo
zas hlavu napravil, a to byste mohli snad nejlépe vy [Štefčík], protože
Vás, takže mi říká: což se u nás opravdu tak špatně uhlí a físe?
Přec nebudeme a nemůžeme snad fokusovat svůj spis. a konverzací pž
dle úřední kancelářství, anebo dle chvatné, rozepale, noční' uvolněti-
šiny? To všechno se u nás háze' do jednoho pytle s uhlivou spirouou.
Mně však se naopak zdá, že se u nás pře domd nepřesalo tak čisté,
svědčující, ba krásně jako teď.

řítalady: Nejdubova far, "Kdo si šel mimno" ve Zvonu

fráče Hradecčeho
báseň ukladřiči autoru

"Me' hloufe' hlouě k zda, že pět tu svězi' fobně, a slovičláti
raimunji, že fr' úpadeb!"
dopis Štefčíkovi 7/9 '16

SO 24 f.č.č. - c. prof. '17

Kraus, Arn. - historický směr v kodifikaci děj.

"Když pak humanistické ocenění ději učinilo místo, ocenění juridickému,
historickému, bylo opět horo uzele lože, neboť filologové
se zabývali (jako Janub Grimm to stane uenudim)
do uadbery j-ovzle tvani jeste starbich, kd by se bli
radci vzdali neledavstve cestiny ne prosperu j-ovzle
tvani 14. stol, by by cheti n-ato uho arfon psat tu
msto tou, platali hor se' slzy pro vyhynule' stare' imper-
ferbum a dovist a skutecne se jim jednalo vgarovat
stary' primsy' pochodu' > blondilcho ke uoder-
ujsile."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 19 238

Kraus, Am. - humanist. čes. jazyk hranice spis. čes. obraz.

"
"Stava jazykova řeč ve smyslu svého uplatnění v životě, je v jiném
smyslu pronesen nad ní rozhodl svrhu a její živé tělo je
přikováno k balzamované mrtvole humanist. děj. díle 16.
stol. neboť tělo je autorita, která se řídí jeho předpisy
a vykonává tím řádek, kdo není filologický vzdělání, z řádku
dívne učast. mrtvým stojí bezradně před svou řídí."

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

"jazyková řeč [řídí] cítila na gema, stou se jí uel
smocnit; místo toho první filologové a fosadili na trím
žebákové životní řeč humanist. čas."

+ 238

232

der Name wurde dem Titel und Refrain von Svatošlav's Čech
kraftvollem Gedicht Náš náč etnomann

Eine Zeitkritik, welche Sprachbesinnung, Sprachgefühl, Sprachgewissen,
Sprachfreund' wecken und aufrechtverhalten und der Sprachverhöhnung
und Sprachverwilderung entgegenarbeiten soll

válca naponobila yddu' + podiel' i u nímca
"der Krieg mit seiner Betonung der Autarkie und des staatlichen
und nationalen Wertes der Bodenständigkeit"

noticia v Deutsche Arbeit (Böden 3/7):

"Die mächtige Bestrebung nach Wohlgestaltung unserer Sprache und
Ausmerzungen aller entbehrlichen Fremdwörter hat nun auch zu den
Tschechen hinübergegriffen ..."

234

naše j-ové kumti' je tále málo píjato z j-ového kumti' nímca d'elo
"Sie Ohara cizích slov je po nás šero ním' vedlejší' nebo jenom'
faberovadim je Jungmannovžeh zúch."

Ně navrhje málo "nah'ražeb' ra cizí' slova, víe bojuje proti novotvarům
(v prvních 3 ser.)

Kraus, Arn. - "německá" destina

"... máme sice zcela nepatrný počet analfabetů, ale ...
nepoměrně mnoho »agamadeltů«, čbři nepřestoupi' první' úrob
v pozdní' věci a v ciz. slovech, a často bezvadným francijským
jazyk' nejboznejší' → německou« destina. To jst, pro minulost to
můžeme odpuštit, jstliže si nyní' všichni uvědomíme, že pro
budoucnost jst takový' stav neudržitelny'. Zde běží' nejvíc
o francijs a o cizí' slova. ... duse věci se nesmí' nikdy
doplnout. "

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM NR 19 240

Klaus, Amst - frašna' čistina se měla stát základem
epis-j-a

239 Gottsched doporučil jako epis-um soudarnej jazg v Sardu
(münchen, Lipsko)
němci začali také psát

240 "Analogicky by šli i někteří Čechové udělat frašnou čistinu
z r. 1780, ovšem nikoliv zágon něčeho mězka, myšlivo
čistinu širších frašného slova, kromě, byt, jsouc uapsána,
případla jejich humanistickým oči'm sebe puvěrněji
německá německá Gottschedova, a Adelungova příjádla
Jakuba Grimmovi, sam kromě se stírdobno německou,
jeste dáleho kromější.

NR 19

Kraus, J. - debata

„Debata je spíš souhrnem strategií, na jejichž podkladě se podléjí předem osobností jednotlivých účastníků debaty, jejich zkušenosti, vzdělání, zájmy, pro věc a schopnost respektovat, vyslechnout a správně vyložit partnerovy názory, a současně téma, které by v svou povahou kontroverzní a mělo by ~~byť~~ zároveň být natolik zajímavé, aby s sobě přibralo pozornost.“

Cesta u kulatého stolu.

Lu: Čes., jak ji znáte i ne - 29/6,

200

Kraus, J. — evropský

„Protože v minulosti k nám přejata slova přicházela
nejčastěji prostřednictvím němčiny, stývaly se
jod domnělkami germanismy výrazy obecně evropské
— to je případ slov jako oficer, kapitán, kurýr,
kapitán.“

Slova s domnělkou přichází
v: Čestina, jak p. znáte i
němate, 76, 87
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kraus, J. — Gebauer

Pro vývoj moderní spisovné češtiny bylo štěstí, že
proti praxi bursičů vystoupila právě taková osobnost,
jako byl Jan Gebauer. Jeho názory ... ukazaly,
že vývoj spis. jazyka je ovlivněn běžným územním sou-
časností, dobovými slovesnými tvůrci umělostí
i současností a v jistě uvidí i zásluhy autorů gra-
matiky a slovníka, jež od ostatních jazyků v souladu
s těmi zákonitostmi odvíjí v j-ě samém existo-
ující

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Jadlovská a učitel Jan Gebauer
v il. Čes. lid. fyz. i. — , 1969
229

Kraus, J. - novinár. čas:

"... úlohu čestiny v desu, rozdelas a televizi
neomezujeme jenom na tema gazbove spravosti,
ale spojujeme ji s ucty, na ctivost, převíd-
ctivost, slobovou neobčelost a v neposlední
řadě i na logičy uspořádanou vystavbu
tectu."

Novinářská čestina
Tu: Čest, jak ji znáte i uznáte, '96

1712
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kraus, J. - jurismus

"[jazyková] se omezovala na základy toho, co neodpovídalo
předem stanoveným hlediskům jednorozměrnosti, přetvo-
řené pravidelnosti, historické čistoty, odmítání
cizích vlivů."

"... nevědomost v rajeti puristických výstředí s datem
žije, mnohé vzkory, sbírá star současně čistiny
odsuzují, se jich přidržují starých branců
pravidel a pozorně na nich lpe."

Jak budeme dle ní čísti?
Yu: Čes, jak ji znáte i uznáte, 1961
66 — 8

Kraus purismus

"Suala zaváďet za řádkou cenu domácí pojmenováni
užto přepatých uče uázev purismus a zdaleka se
roomezuje jenom na učebná historická období nebo
na učební úrovně a j. - y. Právní purismus obvykle
nelibují jen vřádně j - ově, ale český národnost-
ní a politické. Zdrojem obar tu obvykle býva
jazyk silnější nebo vlivnější národa a ubez-
pečení cizích vlivů. V minulosti, to je
hlavně v období národního obrození, byly tercie
purist. tážení hlavně germanisung, ať už skutečné,
nebo domnělé."

Kraus: Slova a domovskou příslušnosti
In: Česká ... 196 87

Kraus, J. — správnost

"O vhodnosti uriti výraz" může rozhodovat
převládající j-on' úkus, původ daného slova
nebo slovně spojení, příslušnost příslušného výrazu
& určitému nářečí nebo & určité věci nebo
sociální skupiny, autorita jazykovedce nebo
jazykové instituce, kter' b' j-on' správnost
rozhodují, vsyť daného výrazu a daného
zřetelou vyjadřování u autoru, kter' j-on'
obecně považování za dobré abd.

Co je jazyková správnost a kdo o ni rozhoduje
Ju: Čes. jazyk. i věznat, '96

124

Kraus, J. - usus tyrannus
usus rex

Co je j-ova' spravuvost a Edo o u' roz-
hoduje
Ju: Cestina ... '96 125

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Křemová, M. - Brusy

"Jednoblivé zasedání brunů ušly do školních učebnic,
formovaly jichové povědomí minulých generací a
doházaly to, co se již těžce moderní době poda-
lo: obrátit pozornost vzdělaného mládežníka na
úroveň vlastního jazykového projevu tak, aby se
stal vizitkou jeho vzdělanosti úroveň."

O smysl a způsob popularizace jazykovědy
In: *Průběh Jazykovědy*, 95,

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

^{Křecar}
filozofické spisy Vinc. Zahradníka

„Tento musí uvažovat... první samostatné pojednání
spíše. Na zev. je psáno: Kořmářův o učebních
skolárních praktické filosofie. ... nejen že je
první svého druhu, ale prozrazuje i samostatnost
a zvláště přesnost i jasnost uvažování.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

~~Ant. Křecar~~

Ant. Křecar, Počátky novodobé l-ry filosofie,
Lit. listy 10, 1889, 67

Krofta, Kamil - jova's pravost

"... nedbaním jové správnosti se projevuje nevá-
nost k tomu, co každý národ počítá mezi své nej-
vzácnější statky, a co i velcí národní občiny
a přestupí s nehoštlivostí, ba nedůvěřivou láskou,
ale zároveň se obotrací dvoje nepřesnému, věcně
nesprávnému vyjadřování myšlenek, již nepřímo
závisně nepřijemné křivky a nedorozumní."

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM
Antetka obřední uluvě
Nč 11, '32, 65

Krofta, Kamil - jazd. spravnosť

"Vedeli sme, že je spravnosť, že propaguje nevážnosť & tomu, čo každý národ počíta veri svoj najväčšejšou stáť, a čo i veľkú národovú oslobodenie a postup s úspešnosťou, ba vďaka vám ľahkou, ale zároveň s tým otvorením dverí neoprávnenej, vecne nešťastnému vyjadreniu myslenia, pričom každou závažnosťou neoprávnene znáť a nedorozumejú. Keď ovidem snadu dosiať je spravnosť v našich úradoch. Ede valua' čast uvidíme, že je starší, že je zvykla' úradníku j-u komeca zénu."

ODRÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

príklad z dvojlivce, zvl. vedoucích pracovníkov. Za vhodne' prakticky sestavené formacie, ktoré by asi mohli predstavovať na vytyčenie neformálnych chýb a varovať se

Kelina, Frant. — prozaič a uoma

„Prozaič nemůže bestrestně vedbat j-ovžeh začomí
sladebných a dobry' prozaič je p-odueten, kdo jih
d-ba', protože t-eba nevědomy sibi a v-í, že ho uoma
neřoutabal, ale p-ocp-í, že ho uomezuje, ale jeho
volnému duchu p-osp-í, který rád, který on
z-omu p-ozná a naplňuje.“

PROVÁSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Moravské proz., NR 22, 38, 168

Kučlína — spis jazyč — lid. jazyč

„spisovný jazyč. bude vždycky bloudit, nebude-li
hledat své fosilky v žive věci lidové!“

Jazyč dědic jazyč, NR 22, 38, 172

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Krúček - Jungmann

...o dovisení tohoto procesu [-formování novodobého
čes. národa] se zasloužil Jungmann, který ušlechtilou
rodificací, dobručím plně perfectoval, zasadil se
o její završenost, jímž se jí stabilizaci svými
překlady i původní tvorbou a vel. rozhodující,
svými podíl na obhájení slovní zásoby spis.
j-a.

Jungmannovy názory na jazyk a jeho
podání v životě společnosti
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
NR. 16, 73, s. 170

Kubiček, Jan N. - brusičství

„... ani tu [v l-ře s dřívě] jistoty nebyvalo, neboť
palmi brusiči často učili jeden sem, druhý tam,
snad pár se na to právě vsjali.“

NR 5, 300

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kubiček, Jan N. — úprava textu

citovaná uo' i spis-j-u

„koto se spis-e' citavet a podobnych smezich nemus' a
nemaji' ostyhat, popravit podle formy d'la'uz vybrane'
i z knih spis-u vich nejstaro'j'ich, neboť i v zadavani
j-a vidime staly' formy, a ti spis-e', kdy psali-dnes,
svad by sami opraviti v knihach vyje to, co podle da'
za nutne' opraviti jim dnes p'ra p'ctovet, citavet.
ovsem detnost & d'la'uz u'etec edum

ZEMSKÉ
MUZEUM

NČ 5, 301

Kučari - čes. a sloven.

„Cílevědomá snaha o koordinaci čes. a sloven.
kázvosloví pročila dleží již do mnoha vědních,
technických a společenských oborů, nové čes.
i sloven. termíny se již do značné míry vy-
tvářejí právě s tímto zřetělením.“

pr.: Čes.-sloven. vojenský slovník.
Min. vál. obrany. Praha 62

Kučari: O koordinaci čes. a sloven. kázvo-
sloví z hlediska teorie i praxe,

NR 47, 64, 9

Kučar — čes. a sloven.

„nový, politicky důležitý“ ušel čes. a sloven.
jazykovedy: cílevodně pomáhat koordinaci
Čes. a sloven. odbor. názvosloví, zejména novější
vytvářeního a dotvářeního“

Kučar: O koordinaci čes. a sloven. názvosloví
z hlediska teorie i praxe

NK 47364, p

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kundera, M. - publicista

„sdělovací prostředky jako činitele spolupráce planetař-
ních dějin rozumění a usměrnění proces redukce;
rozšiřují po celém světě tak spolupracující elité
franků, pro co největší počet lidí, pro všechny,
pro celé lidstvo. A uzavírají se na tom, že v jejich
nordických orgánech se propojují rozdílné politické
zájmy. Pod tímto povrchním rozdíl vlně jeden
společný duch. Společnost politické demokracie
americké nebo evropské uzavírají na tom, zda lev-
cové či pravice, od Time a Spiegelu: ve všech
nejedné stejné vidění života, které se odráží ve stejném
uspořádání jejich obsahu, ve stejných rubrikách, ve
stejných žurnalistických formách, ve stejném slovníku a ve
stejném stylu, ve stejné umělé barvě vlny a ve stejné hierarchii

pošle už rozlišují, kteréžto a nepřijímají.
Některé rozmaní, New York 1851
s. 14

MORAVSKÉ
ŽENSKÉ
MUZEUM

^{Okřídlený}
Kunstovny, - jednotka spis. j-a

"... požadavek, aby každ' dověděl také' spis. j - em správně uhlavit,
nem' již tak samozřejmý. Je opravdu nezhmuhelný, aby každý Hanač
od Vsetína, Slavač od Hrochova nebo každ' odt' Ofary dověděl
uhlavit správnou, spis. částinu, když píše v vědeckých Prázech
dovoduje si odt' odchýl' a uhlaví ačkoliv časem
je » hanebné «. Zdá se, že to je velkou nešťastností /
ze Strajem, jichž uvidí se vachěji uchlují odt' spis. částiny.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Čes. pravopis a jeho oprava,
Pril. k Věstníku dělnictva Komenického
v Praze 1914, č. 2, 25

cit. podle NČS, 68-69

Kuchár - Termini

Terminu musí zahrnout co možná nejvíce hlavních základních
danech pojmu a po této stránce má být jisté přesné;
musí mít základní rysy terminu daného oboru,
samozřejmě zapadat do terminologického systému jazyka,
pojmově, tak jisté, tj. má být systematický; musí
být snadno upotřebitelný v jisté funkci a proto
má být stručný a jasný, aby bylo možno tvorit
od něho další odvozeniny, a konečně musí být
tvoritelný - ovšem prostředky obvyklými v daném
jazyce a v daném terminologickém systému a po této
stránce musí být srozumitelný.

Jazyk. Čs. rozhl. 2, 55, 116

dvajil, J. - germanisuny

217 "Ta [= naše materština] naša basala rěčnyj j-ovjny vesvaz a
germanisuny bajcu pro naš' bojnij styl s duchovním svetem němecŕny,
nybrž i bily, že mnoho se' jprazene' čistiny vuisalo z našim z roz-
ličnyh c. z. vjnosu a jprazny, do čis. obročy přeladany' a
j-ove' neukonasty orsem nedbaj'čily."

mlada' generace před válkou uměla němč' němč'ly, než jiji' obcové,
ale ně ně' fědovala o materštinu

pro obcovany' ně
"česny' čis. j' čis' varovnyh vojnij a neváhalu rěči j'itovnyj
germanisuny filu v'ic, čim více se naš' vobocna' znalost němč'ny
upada'."

Čis' chceme čis' nedceme, more' něm. naš' obelgnyj uodate, j'bo
prohřidim a ted' j'ho pzysem vuisaj' z našim i v'ily j'ine' a v'ida-
leněj' a j'itaz' čis', čis' se tohoto s'čim ch'opaj', nemaj'z
s dostatek' čis' nejen pro materštinu, nybrž i pro ten zřestřid' čovč'ny

jač uče, ualději' a uáin a hromadně u uá's rozšířuji' nové
germanisany "

noviny, vyhládky, nářizy na firmatě, uluva divadelni', propazy filmové
ke rozhláskové

212 příklady chatrné sudy jazykem

Za Lu uáři uatěřstánu

Národní rada 14, 34, 47n.

ob. focke NP 18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

frilšnech, uesirrotnech Brunicstos

NUČ 32 č. 3-4 [audeta]
fodle NR 16 188

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kvapil, J. - uakřistina

"Dobud žijeme svou uakřistinou a jes svou uakřistinu, mědy nebude lomec uarich dmi, vědno
frězujeme; věchno přičítáme a s roelnu ueluvou
uakřistinu i v srdcích pozdravíme lepší budouc-
nost. 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kvart, Jaroslav - narodni jazý - povahny stabel

"Vam, mladi priatel, chceme bento povahny statek,
narodni odevzat reformny, zbareny vich kazu,
jimuz jej esadni zivot zuectiva, a vas, fadve
vas fobime, vas zaprisahame, aby ste ho dbali, aby
ste jej chovali v ucti jako nast. otcove a didove,
jako nasi buditele, kteri probudivse k novemu zivotu.
cesky jazý vzbudili vnu v novy zivot narodni."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 23, 39, 34

Kvapil, J. - novinarji

212 "Naši novinarji se čisto vymlouvají, protože tu a tam za
nepřesnou částkou káráni, že ve sklohu a v přelobném spěchu
snaží práce nemají pokedy dbati j ovzřeli jemnosti a přes tu chvili.
nahlížeti do j ovzřeli přeručit, - ale v tom vězi' pravne
jejich slabost, že jim není materistina a j ovzřeli spěchnost
něčim tak uslytne samozřejmým jako dobrému hráti
ne budebun' nástroj jeho správný hmat, o němž on v sebe
vězi' spěchu ani přecum' stěti nemusi a nemusi, neboť
dobry hráč svůj nástroj ve všem vědy dokonale ovláda.
A tu naši materistinu

Nar. rada 14 > 34, 47n.
cit. podle NR 18

Krajský, J. - příklady

212. chabná kvalita čes.

že to není zlatý o těch, kdož teď tak bouřně a namyšle
docele zbytečně čirě čestně, nejen u nás, do čes. příkladů-
dají. Záplava těch příkladů z jiných j-ů, brnoucí se
na čes. čenárě a zřizovaná lidmi neodbornými,
nedovzdělávanými a za ubohý přes francouzskými; tot ta
morová rána, jež se u nás udává a zvyká čes. Louza
vyjadřovati se a tím myslit hodně učeně 4

že tu naši učenosti

Nar. roda 14, 134, 174

cit. podle NR 18

Kvapil - zásahy do Zeyerova textu

" [Heller a Čech] museli mnoho zasahovat do textu
stylisticky sic srozumitelne, ale gramaticky hodne
primitivneho. Vetsinu jazyk uprav vykonaval
Heller, ale i Sv. Čech jiz' nejdouze korigoval
do Zeyerova rukopisu

ve sb. Svatopluka Čecha. Pha 746,

MORAVSKÉ
= Haller NR 31, 747, 66
MUZEUM

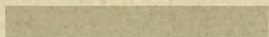
Kvasniča, V. - Světová jmelna

ponechávat vidma Světová jmelna v fivodní podobě

113 Jmelno má dýchat j-ovou fivodností a tou má také
mluvit s cizinci, s Siciliani.

Přesně správně Světová jmelna cizinci?

NR 17 112-4
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

l. - odsouzení odchylek básn. j-a od j-a spis.

"Kánda' odchylek, ke které' ten neb ovem básník sáhl, byt'
nepravem, z jóbův rytmových nebo rytmických, kánda'
z kromolína a libuška, která se edy ve veršované ulnive
vyrážela, zdá se že součásti' básn. slovnice a vsklen
ten neví, slovník brad putuje jak se sbírá, do sbírá
jako další' součást vzedol, jako významná vlastnost
+ 20. výšich slohu"

hojné u Fr. Strážovského, "Pulavčím' tuctla"
vla, zhad, zra, sledul, zhad, zor, fadh, tuch, dá'lava,
had, sár, sub, star, tájans, věkas, franchino, děsno
fálar, ti's, flau, mizova, vichor, oslov...

NR 2, '18, 74-80 (P, Strážovský)

- 2 - individualní odchylky

... i náleží individualní sněží se pohybovatí jen v rámci
usu, a vybočí-li z něho, jsou stejně chybou a hříchem na
jeho, jako to, čemu se říkáme obecně chyba. Naopak, je-li
řec o nesprávnosti, není libostí překladatelovy jazyk
v jisté příměrnosti v smaze je správnosti, která ho
odskakuje & odchylkou od usu, čímž se jeho správnost
zavádí
stává zase nesprávností.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 8, 13

-c - jazyk přeladů

Jako bych to dosti rostou přeladů, jejichž přivodci nemají
nejm. stejné intelektuální citu pro díla přivodní, ale ani te
řemeslné (zručnosti j-ové, které jí třeba jazyk a správně
pochopení a s správněm tlučením. Chybí znalost
vlastní věci, bojí se ještě více ve styku s cizím j-em,
a tak se stává tato nekontrolovaná a nebaraná přelá-
dová ~~zajímavá~~ záležitost ozdušnou přímou otrávenou i pro
cizí j-ové, jazykistům však užitečnou zruč, které se
sílí oddělit dále.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

-c NR 8, 11

h - odborný jazyk

„odborná“ čes. stihně foršád všemi těmi vodky, z nichž se beletrizera,
a i novinář. Čes. začína' práce jen formální vyčísavati a jímž se
vylučati není dnes už docela zřetelně umění. Tato první má odbor.
Čes. je docela zvláštní jazyk, v němž se stý' šaji' a propleťaji' prvky
nácti st. křesťanství; velké vlivy německých, francouzských a hlavně v ni-
i nepřirozenější' strojovství, jale' lze najíti v Brusselu star-
ší'ch → novější'ch a poz- se jale' převažují z je dvojnásob.
spíše do druhého řádu od se' chvilky, sly' ve šterech z před-
chůdci dno. spis- u napadlo věnovati také trochu foror-
nosti čestně svých šterech.

MORAVSKÉ
NÁRODNÍ
MUZEUM

NR 6, 15

-l- očista čer. ve vojensku

„ mezi všemi obory státní správy se projevilo zájmem
o správnost j-ovou nejdříve a nejprozívanější práve
v tom oboru, který v svému zevněm i vnitřním životě
vězel až do přivrátu nepřelouběji v učenosti a v věstí
očistěni, jak se zdálo, bude uvažováti na nejvyšší
příkaz, - v našem vojenském

volantem terminologické

ytvoření úřed. a veřej. věci

bdi nad správnost, věci (rozkaz, instrukce)

přehled : A. Opravil, u příkazu nejvyššího předsedy protřídění ...
Praha 22

NR 6, 83

Lamanský - germanizace obštiny
řezalost

viz Jagic, Arch. f. sl. Phil. 12, 1890

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Lepší
sloh víceho

„sloh víceho [jest] u^oroem dobře čestný, j^{ak}
se vidí i u^o nej^šším spisovatelém dobře by
muselo. Tež & formování z^ola^štnosti u^ol^o
česke' vůbec jeví se byti velmi důležitým.“

Lfari 304

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{Levy} - ^{obrozeni}
křiv humanistických hledisek při obnov. předkladu

"Obrození u nás dokonává proces konsolidace nových
národních jazyků, který počal a u většiny evropských
národů s formou definitivnosti proběhl za humanismu;
proto cíle obrození předal podřídit většině výraz
převážně pro tento stupeň vývoje národních kultur."

Levy, Česko theorie předkladu, 57, 108

ČESKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Prklad v jazykovém obd. obuz.

Levy

" Jazyk je živou Dobrotou a obdobi, které reprezentuje,
je sdělovací funkce jazyka, + je jazyková spornost,
jistota a srozumitelnost pro čtenáře. Teprve další etapa
vedla v život jazyka experimentální, které za cenu
omezení sociální užitnosti kladly vytvářely jazykové
formy, které ^{ve} čtenáři nebyly pochopitelné."

Levy, Čes. theorie jazyka, 27, 84

MOHANSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Leryj
obozreny' preklad

"Characteristiche' pro obozreny' preklad je ... frace to, ze
jeste nema' jine funkci estetickou, uclenou prevažny' zmetel
vlastenecky agilitarni; zlatek jame' je to u zcis'ovani
terminologicke prekladu odbornymi slovy v tomto oboru 'nemuzeme
z vysoke cizacke prekladatelstvi vyloucit: sluzebnost
prekladatelstvi myslence narodniho obozreni se pojmy' tomu,
ze preklad vedce by autonomni umolecky' dilem,
ale v fraci' rade' chce vytvarat' prekladu' & rozvoji cizke'
literatury."

Leryj, Cizke' theorie prekladu, 57, 75

Lichtenberg - přesnost

„Kupříkladu nesmí mít ve svém vyjádření
příliš mnoho volného místa (Spielraum).
Kesměle upravovat rukojemí hole žant, kde bych
měl upravovat šporek jehly.“

cit. podle J. Bradecheta

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Měd. sloh Nič 9, 113-4

J. Linda o forakní 7a

„Každé věci jist nejfredivší vlastnost, aby se
ji rozumelo. K čemu tedy zaměstání? Druhá
šetřit věci - bratra jednot.“

Vlastenský zvestovatel 1827, s. 46

SoobSow 76

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Luda o gramatice

„gramatika není věc“

„jest jen pravidlo, aby byla jasná představa v j-u,
ale předpovrat: ať jít a dále rochod! E tomu
nem. gramatika jde za j-em, ale ne j. za
gr-on. Bez pochly děje se ukuvit, a pak
se sepsaly pravidla, pak se ukuvi' a ne pak se
ma' ukuvit.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

J. Luda, Vlastník zveštovatel 1827, s. 46
pelle Soblow 79

kníž. spisy za obrozemí
pobíle J. Lindy - syntax soukern.

„výborný a znamenitě učený muzeu je ten,
kdo umí učit slovicemi slov jasn
→ no brž, auobrz, plioz, pliozto, parolově,
jedemradý, edjetotizto, uacizto ←

J. Lindy

Warteny, květenář 1829, s. 46

Soubor 76

MĚSTAV
ZEMSKÉ
MUZEUM

List, Vl., prof. konstruktivní elektrotechniky na brněnské
světově slavné vysoké učení
— ~~první technické~~

„to není malichernost, ale hluboké přesvědčení, že nic
vyjadřuje logiku a myslení učiva a že třeba pečovat
o to, aby se bezděkům uafodobením neoslabila
schopnost učiva vyhlídkou samostatně“

Spisy Čs. akademie věd, normalisacím 37, č. 3
cit. podle V. S. NR 21, 172

MORAVSKÉ
VĚDECKÉ
MUZEUM

potřeba českých učebnic, jejich rychlé rozprodávání
Liška — gramatiky na pti. 19. stl.

Unser letztes Terzium ist zwar an böhmischen
Grammatikern nicht arm, und ihre schnelle
Abnahme spricht laut das Bedürfniß dar-
nach aus;

MORAVSKÉ
ELEMENTÁRNÍ
MUZEUM
Liška Elementarunterricht 1827 I

^{Lovec}
~~Lovec~~ - chyba

[= Palacij?]

"Chyby budte vytočeny & vyškrceny ale nic & úrazu, jeli šoz chyba
řazidlym vládné, & došoli chodí pod sluncem"

"dobrou svou omluvou a domluvou uhodíme & cestě
francijorů"

Knob I, 4, 141

f. 142

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

M

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Wachar, J. — Kancelář Slovničj-a čes.

192
záloz. '11
návrh '06 Fr. Pastureš
kouise '11: předs. Pastureš
členové: J. Zubatý, Fr. Bily, V. Flašvanský, J. Havlík,
J. Jančo, J. Polívka, E. Smetánek
od '15 O. Hupz
'17 V. Erll

193
5
6
7
9
řed. Fr. Trávníček
řed. W. Weingart od '19 V. Erll
pracovníci B. Havlík, Al. Žižal, K. Hodura
od '29 řed. K. Hodura
začítel vydávání '35
řed. od '39 Al. Žižal
dohrávkem' PS '57

Vznik a vývoj prvního českého časopisu.
pracovníci, NK 54, '71

Machac - purismus [1969]

"Stále se ještě velmi často setkáváme v denní
fraxi s propoz purismu, kulaké v poměru k jide-
jatiym slovitum a tzv. Germanismum, stále
sa stále se ozývají hlasy po tzv. » čistote
jazyka « ...

rec. spis. čes. a jova kultura po čjrice
letoch NR 53, 70, 266

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uachac - slang. a uspis. vyraz

"nejzavaznejsi nedostatkem, jiz vzbina sportovniho
disku trpela a doud ~~ovsem~~ ovsem v ueti, uce -
tupi, je nevhodne a uadmire uavacu slangovych
a uspisovych vyrazi a obratu, a to nejen
v reportazich, ale i v clancich, jejich zamerenim
a tematicke odgovode neutrale vyhladovy
sly. "

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Uachac konrad. ces.
V. 42, 120

Wachar - Verudq

„Janek, který v praze nebyl daleko za Voleslaviceu,
zomnul on v rade j-u modernich, dal um fruznost
k rikost a fristou hospodaril jim tak ucelne,
ze matoldy najdete shvedo, z h se dalo
lepe uakradit uerbenym jingem“

Pri skence vira, Pa 29, 58

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maček - vystupuje z rod. NR
docent MU do Brna

NR 16, 32

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kajerova - cestina

„Je to bruty material, z ktereho francuzene. Je to material
stary, vyseptaly, otlučený v kovinách, přezvýčany,
stolebiti, žesvariený v puhyčah, zesuněly na ulicich,
razdy do nej šopne, jeu bami je j test, obrědlyr,
z uslechdy. A my s uim musime zachazet opatree,
aby chom ze slov ueradetali kluchá schemata,
knacy pro uico živetis ale abychom z nich udelali
žive, tvorý, živočichý s naseu a dušiu. Slovo může
byť budstina od pruseu a může byť houselna
rosa na stebli trávy. Slovo může být járo rosta-
dine járo a járo budba speť. Ze slova ci autor
breuť svůj charakter a sloh.

Podle do dily, Ma 29, 12

Neaprová - vyběr výraz. prostředků

"... teď musí autor šertat, přepřisovat, hledat, sedět
nad jedním slovem hodinu, konfale a klostne je tam
nechtat, až se s ním za čas opět vrátí, opět se
s ním kval, opět nad ním vyčítane cívěb,
až mu přijde uilastivě ono frave! jedine!, uena-
hraditelne! a správně slovo, které tam patří
Jaro jádro do ořechu."

Pohled do dílny, Pa 27, 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Malovaný - kontaminované vazby, jejich právo na spíšeovost
čím dál víc ...

" ... Eda zna' vývoj j-a, vi', že vazeb vzni Elych kontami-
nací je v něm plus a že boj proti nim byl h' manny' a
nědy i sntesny'. Při takových vazbach záleží jen
na tom, zdali jim čloneš hued forozumi' a pou-li
dosti rozšířeny."

Malovaný NR 3, 295

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Malovaný - úsformost cístiny

< Píse' cím dál víc > ...

"Když byl ve tvé takové vymyšlené buric, byl by s ním došel
toute úvahou: Cístina proti nem. vyžadá větší úsformu v'zřadu,
dberme této přednosti, kde je u nás!
díka z "vychávaní" zájmem

NR 3,293

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

malý J. - respektovat vývoj j-a

1999

Takový [sdo učebce přetoufili hranice j-a "zlatého věku"] zapomněl,
že jazyk, pokud v ústech lidí nezemřel, přetvořil živého, tedy
ustavivě se měnícího a formujícího, jakož naopak můžeme
přáteli novotářství zapomínají, že každý jazyk na přímou
úpravu svých zákonů, jazyk měnit bez ublížení celé soustavy jazykové
nelze

ČCM 21/7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Malý Jahod
Církevní velitelství

... ona jáda si formální dohoda dost
gla vice uadledem vdelavani se podle
vzoru cizich, obzvláste j-u slavich, uh,
vesti fadem volcho vntimho vyoje, a jeblice
spisovni jazd a. j. se doh valf tou artou
vch' ulazemost, obratnost a vach distojnost,
toz stalo se to s unahraditelne' sode' fidesle
ryzosti a samostlosti jehs. Jazd se' doh, vedlytv
se na unose od sue' firovednosti slovanke', stal se
vice evropdlem.
malý, stucny' obraz j-a c-cho, 1872, 17

Citat Malý

Cistota reči
v jednacím slohu

K čemu nejmeně hleděti lze při
slohu jednacím, to jest přesnost a
cistota reči, která zde ustoupiti musí
jednak vůbec přijatým formám,
jednak technickým výrazům rozlič-
ných útavů a živností, které častí-
váte z cizích jazyků vzaty bývají.
Malý slovesnost 1848 72

Citát

„rozumivná a výptavná

Učaly - dialog pedagog. forma⁴ prostoucké vyučování

Dvě hlavní formy prostouckého vyučování
pou: forma rozumivná a výptavná.

Rozumivnou jinak i sokratickou, přivádíme někdy druhého pomocí rozumivnou k tomu, že jí te pravdy sám ze sebe ualera, jak ualé pódání (z které všeho ostatní vyvozuje, přifustl. výptavnou čili katechetickou dáváme se pomocí činejších obárek, jak kdo ualému přede-

Stetnu vyučování prozumeč.

Uvaly' Gouverneur 1848 85

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Citat Malý

co je to řeč

... řeč pak je sdílení s jinými svých
myšlének k jistému účelu;

Malý slovník 1848 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Malý, Jakub -
stav cistiny 1846

Dosahlaf již l-ra č-a' stupně tabueto, 22 piz
ne s u'smešlem, ale s važením a dilem i's fodi-
vením na ni se hledí. "

Jan. B. Malý, Stručný pohled osudů
Jazyka čineho, ČCM 20, 1846, 162

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Cetá f malý metafora zastupka ve
" dohu vědeckém

Zastupka musí býti přiměřeně umístěna,
t. v takové věci, která kladem jedného
významu se drubý přípousti. Tak
n. p. ve dohu přimě vědeckém
msta msti nemže.

NDRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Malý slovesník 1848 23

Malý, J. - spis. jazyk x nář.

499 nelze srovnat spis. jazyk "Emilové nejvyšší chátky"
"právě ta jara'si různost od ušuvy obecné důstojnosti um [j-ku
fis.] dočlová..."

ČCM 21/1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čuv' 17. - klasifikace chyb

500 v jednotk. slově — proti uložení

— "etymologii" (chyb. tvoření slov)

— "významu" — zámena slov významově
(chyba proti slobově) ^{nepodobně}
"michalim" synonymu
(chyba proti synonymice)

v celých přirovnáních

— proti skladbě (Zel. slovosledu)
— proti obvyklému způsobu uložení
"frasiologické"
(frasiologické)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

CCM 21/1

Malý J. - princípy brusu

- 501
- 1) kulturnie Dobrodetel + opravné zmeny
 - 2) vzor: Elastica l-ra, podľa nových foriem štáti
ale "musí sa s tým hľadieť, aby zastaralé, treba již ponechať
zobecněle' chy & napravami přišly"
ožité' chy má ponechať
 - 3) vzitel & provincialismem, ale dbat na řádku shodu s j-tom
 - 4) vzitel & kulturní obecní, jezé užze považovat za uroučený soustavou
přibližovat -u-

502

- 5) libovolnou řebiti, jen tam, kde to nebude se estetickým uvoztám
a nepravidelnostem
6) ponechávat jen paserolisi "národní, přesnou, slovařskou"
neovášet do jta "tropy a obraty všeobecné"

CCM 21/1

Citat Malý - viděcký styl sloh učeny⁴

Pro čtenářst^ova, pro jaké^o fišeme, musíme i
sloh svůj změnit. Pišeme-li pro lidi,
s uámi na stejné^o stupni vzdělanosti
stojící, musíme přijmouti sloh přímý,
stručný, vědecké^o příměřný, s všemi
náznaky výrazu a obstarat k vědecké vlast-
nímu, a takový sloh jmenuje se sloh
učeny⁴.

Malý Slovesnost 1848 85

Citací 'Malý' - vědecká populár.
1870 " sloh prostouárodní
[odborný]

Višeme-li ... pro lidi, které u vzdělanosti nám
se nevyrovnají, tenkrát musíme sami se
vymyslet v stejné stupni vzdělanosti se
svým členářstvem a tak se vyjadřovati
hledět, přebíhem se vyjadřovali, kdyby
sice toho, čemu učíme, povědomí, ostatně
ale bez všelijakých vyšších vzdě-
lání byli; a takový sloh uvažujeme
prostouárodním.

Malý Slovesnost 1848 85

Malý, J. - o Brusu sboru muzejních pro řeč a l-u čs.

499 v r. 1845 napsala čina na Brus j-a čs. - seznam chb u nové-
ših spis-u

500 chvalitebné, ale "úloha nevyvoditelná", rogetivní
řídícího da' to vsak "neomylnost soudu spis-ova"
lefe vydat speciálnější frate: sepsání nové rukovnice

etymologie
synonyma
fraseologie
složený

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

ČCM 21/1

Malý, J. — germanizace církví je následkem av. 14
jejich síle

„ nelze zapírat, že jazyk církví v nejnovější době vždy větší
a větší poměrem ~~beré~~, více než kdy jindy se zúčastňuje.
Toto jeho zúčastnění jest přirozený následek jeho síle; ~~se~~
neboť dříve, dočasně j. č. v osovřemosti trval a pouze na nižší
stádu se obmezoval, takže jej nemohla leda v místech, kde větší
části národu, nemohly uznávající vždy v jeho více čistotu a ne-
formálnost svou udržovali. Čím více však se k němu přiladoválo
lidí vzdělanějších, tím více se k němu přiladoválo; německé
řeknu myšlení přimýšlelo více formál přijímati frásí
a obratů německých, pro němu nezodpovědných “

Přiladové čes. rukopis, 1846,

Malý J - něm. vliv na čes.

498 „všichni řádk... již tak využili jsme německým obrátem a frází,
že část téžto udu hřá, v příloze běžné a obecně užívané
rozpoznati cizoty od frází idiotismu“
„mushe' přes cizí zvláště německé slovy natežené frází politiků
di spisovatelů j-a se vlnidly a tam usadily, takže již nerozlišno
ofet vyloučiti se dají pro svou zvláštnost“

CCM 21/7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

O rozdílu mezi učeněckým a prostonárodním
Marx vědecko-popularizačním návodem
x vědecký styl

Běží se o hled kousek na toho, ku kterému
se pronášejí naměřuje, a setýjí se zároveň jako
vedomost; kterými gest opatřen, tedy gest návod
učeněcký (scholasticus), genus učených návodů
pohledává při druhé, a své rady v osoblivé
řeči pronášejí; a nebo prostě národný, genus na při-
rozeném člověka rozumě přestává, a obyčejného
prostého prolovování užívá.

Marx, Log. 1820, 128
Zeckl. fol. 1844, 140

marek, ^{ant.} odb. termínů
Citát o odborných termínech

marek, Poq. 1820, 154

žal. fl. 1844, 157

Poněvadž navedeny se dize dvěma osobama,
učitelem a zákem, tedy škola vznikne, co na
škola sluší; gaus navedeny friggina, a tu zřejmé
se vidí, že neypravé tos gausa mocem byti
má, ktenyž co nástrojem a prostředkem
nauceny béré; a poněvadž jedna každá nauka
swé vlastny umělecké nauky (: terminos technicos:)
má, ktere se w obecne mluve bud naprosto nenalezaji;
anebo aspon w gine'm slyšbu rozumny bywaji;
tedy zvláste těchto důkladnan znalost mež.

MORAVSKÉ
ZELENSKÉ
MUZEUM

Citát ^{Marx - adrexi ti}
o záměru fidei učho frzevu

Stávali se proučej fjevně, tedy uč učitel
gedine' gistan bježu čtenářů w wysli, ac'koli
i tu uwarovati se vplze mnohé záměrnosti,
a nawnkowanj toho, což se čtaucjmu
dávno pomědono.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Braxey Log. 1820, 146

Zahl. fr. 1844, 152

Warez, Ant. — Slovane!

Kamp Čech 185-8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

marec, V - čistota jazyka předkladu

„Jákmite předkladatel, chceje zůstati co nejvíce věrem vyrazovdu osobitostem své předlohy, předvádí hranice danc' rozdílným charakte-
rem j-í, a než jde, dochází k současn, které jsou horní než
zpronevira na slohových zvláštnostech, originálu, protože se
pohrěsuje na nejzákladnějších předávkách dobrého předkladu,
středem podle mého mínění má být snaha, aby předklad vypadal
js formální stránce co nejvíce jako předklad a co nejvíce
jako dílo původní.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ MUSEUM
V. marec NR 11 208

Uareč, V. - napodobování chyb

"Značný vjrod o šlethé zleho oimn plati Take o hřisih
proti j-u, neboť nejmoenější hřimou silou v j-e je napodobování.
Škodlivost umohé chyb, nad niž by obyčejný pozorovatel
samhouřil bez vřeho dš, objeví se částo až v nových
chbách, které vzniknou napodobování chyb prvku."

obchod oimn
dřim oimn
cestující oimn
přil oimn

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uareč NR 11 185

March, V. - formování j-a v předkladu

208

" Uvedeme si představit, aby u studenta s vyvinutým citem a kulturním j-ovon mohl umělec číst uctívání a pozitivní žo

209

jen předkladem / odpovídajících pozitivních originálních dojmů předklad, který by v snaze po nejbližším příkladu z originálního formování charakter vlastního j-a a uvažoval vlastní j-ov, cit i snad jen u nás, kde přírodní kultura a citlivost j-ov je velmi charakteristická, mohla vzniknout, byt jen v teorii, ona absurdní zásada / Laortova a předtím Arista pochází z zachování v předkladu sloh a tedy j-ovů zvláštnosti originálu, žo tím způsobem předkladu utvářela."

V. March NR 11 209

Uarcovat, Haug - učební slova

"Járuile suaka fo zdirazněni nebo citovetu zabarveni
sude ukuřičho & dohledněnu užívání jeduho výrazu
bez hlubšího přemýšlení o jeho vhodnosti, jak
dochází & nezáhodnotněnu obuzování j-a v úspěšně
jiných, dobrých a užitých výrazů."

Zaučitel, tu jakout Čs. rozhlásem II,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ustavu Texerie - dekrét — obnova cirkvi 1763

„Cirkva v Bratislave, Cirkva a v mariborsku koravrsku chlyli se
z upadku toho, ze nepostoi dil starosti a uradeni ju - a toho
jest uerualy, duo ze u zemsykh a vrchnykh soudnykh uradu,
jakož i pri mestykh magistratych vely nedostatky osob
ceby umepu'ly se jest. A protoz ve francykh nejvyssi' sluzby
J. M. C. jakož i na udržovanu' riadu a spravedlivosti nez-
hnutelne zapotřebi' jest, aby nec' tak blaboho Elela' se porves-
la. Proto patsua' je J. M. C. vite, aby rozhodne davali gny své
v ju cirkvi filueji cirkvi, tak jenom bude možno,
aby vyrůstali dorouale vyevrceni' jinosti, cteri by, ponce cirkvi
a udmeche' rici kvali, uplne schopni byli dostufovat' na uprad-
neva' mesta soudnykh stolice, uradu, cancellari' a jiných
míst. 4

[NR^v 30, 138]

Martinet, Vojtěch - NR

„Hodnota » naší věci« a její filosofický význam
záleží v tom, že proti libovůli j-ových buržoazí,
které povýšili své subjektivní měření na zákon,
zde vznikla právo živé věci.“

Martinet, Odobry sloh NR 16, 232, 233

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marxů : agitace

"Nedostatek eternelu názoru politického ualtruise
& [v marxismu] ideové diletantismem, prakticky
livčovitou agitací. Agitace není práce..."

Marx Soc II 345

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Albánie

"a z kulturních a samostatně ani z hospodářských
důvodů si nedovedu představit sílu Albánie, protože
Albánci byli po staletí nejhroší pochopě Turci."

Masaryk 205

26/5 '13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: akademie věd

"organ, který by soustavně zveleboval naši
školy národně ustavičně měl na starosti"

nestaci bral učení a političnost

"česky výpočet školy bez česky akademie
je nemožný!"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Masaryk 14

Mas. - Američané

[11] Američané jsou ve skutečnosti Evropany
postavenými do jiných přírodních formací
"Evropa se amerikanizuje a Amerika
evropeizuje."

Mas Cesta IV, 37
14/5-29, neobstane?

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - Amerika

„... spojení Ameriky a Evropy za revoluce také
jako za světové války je důkazem, že Ameriky
je přirozeným pokračováním a rozšířením Euro-
py, že Evropa a Amerika jsou spolu svázané;
vidíme vzájemné pronikání obou kontinentů
ve všech oborech života: evropským Ameriky -
amerikanizace Evropy jsou dva výrazy
tétož historického procesu. Veliké o politické
diance, nežli o bojální součinnost.“

Cesta IV, 247

Nar. osvobod 9, '32, s. 2

23/2

Mas - amerikanizace

"[Vševníci] nemohou pochopit, že amerikanizace není pouze vnější, mechanická, ale vnitřní, duchová - víra v polit. zásady Prohlášení nezávislosti, víra v principy svobody a rovnosti v principy humanitní, ve sjednocenou organizaci Veliké civilizace..."

~~Centra~~ Mas NE 82

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: angl.

„směsí normanských, anglosaských a francouzských“

Masaryk 19 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

našryt - anglicky

pro anglickou jazyk mezinárod. jaz.
C.K. Ogden The System of Basic English - mezinárod. použití
velký zájem o angl. l-ru
nutnost věnovat více pozornosti angličtině na střed. školách
privilegovaná pozice němčiny (zeměpis. a správné
úvahy)

Česka IV, 424
The Christian Science Monitor
MORAVSKÉ / 34, č. 157
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: angl.

"Zohabost anglickiny švo' frane ve smišem"
Normaniky, anglosastiny a francouzstiny.
380 000 sbr z toho 23 000 anglosas

Masaryk

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas. cizí jazyk, jazyk ues něm. - angl.

požadavek zaly čes. student vedle něm. činy
aspoň jednovoum cizím j-u dožadale k
učení >

jednost angličtine

nejrozšířenější, bohatá poesie, bohatá a

dobrá věd. l-ry

prakt. a empirie duch Angličanů

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas Krize 426

Mezary - angličtina
přednost k uslovan. j-ú angličtině
Prac 54

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uas - angl

"J angl. tič uně, laišov, dorazala
nubni' ras a narodl'."

uas Cesta IV, 12
The Slavonic Review 7, 29,
č. 20, 24-4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk S - hist. práva v Anglii

min. pro
Irsko
Šotsko
Lancaster

self-government

Mas Kov 87

20/3 1893

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Was - asimilace národnosti,

"Nexasimilují se na základy zřízení; to je
nemohoucí."

"Já bychom mohli přeměnit na Čechy,
bři milióny Němců. To je nemohoucí;
mají své školy, své univerzity, vědecký pro-
středek a rozvoj."

Was Cesta IV | 154
EoSol 14, 30 | 0.40/21
5, 56 | 11/6
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas - príklady svetovej báni

" náš ideál by bol, mať príklady rúk hlavných svetových báni, príklady správne a v pevné častí, aby naši ľudia, ktorí s ňou nevidia (ostatne v edy knaži), mali u nás tie slubné vzhľad z svetovej literárnej produkcie. "

Mas Cesta III - 125

[Hydrotet, Fon Angl-amer. knihovny
a no. 26

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Uvarany - Bible oral.

"Nebylo literární tradice, byla vlastně jen králičí
bible, ten pořad starých písmen, a bylo něco
komenského, ale bible a komenský sloužily
za poučení v j-u, edisto doba potřebovala také
poučení pro ualéhavosti života; v tom l-ty
cizi, pravidlem uměc, podly byly zby
pobru hladonjmu dušim."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uvar Lit 9

Uzasnenie : Zible Kralicka'

" Zible Kralicka' je dielo Smeicne narodnu', nemu'
ponhu' predlad, kteru' by pou'dit mohel kazdy
nicem' profesor, ale je to Pisnu' od Cechu' pro-
citenu', prvny' skenu' a proto je evangelium
cesky'm."

Mar Fleus 70, 19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - ~~Bohemika~~
sbírat na fraš. umě

MasKov 44

30/6 1891

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marxizmus : bolševizmus

„Bolševizmus ani čo do učení, ani čo do ľahkosti
marxistického učení. Bolševizmus jiste má veľké
prvky marxistické, ale je více žmesíci blangvis-
mu, syndikalizmu a anarchizmu; je unášen
vice burokratický nežli marxistický. Je
pobracováním nás nihilismu a specialne
nihilismu terroristického. Je produktom čiste ruskej,
plod neorganizovaného ruskej, způsobem to nárazem
nějakých nepřích zřepakůh ideí na stacionární
názor světový Ruskej ruskou církevi.“

Mar Slov '23, 27

Marany - bosen. národnost

- 107 ".... je zde snaha vypěstovat » bosenstvo a národnost.
Lidé nesmějí být Srby ani Chorvaty, zapovězeno je
žlouté srbsko."
- 108 "protože většina je srbská, postříženi jsou hlavně
Srbové"

Maskov
16/6 1893

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marxův - o politice Rak. v Bosně a Herce.

Kritika zvl. kultur. (zejm. sloboč) politiky
"bosen. narodnost" - gramatika "bosen." J-a

60

"Právě tak volu vládku v Rakousku se Uherku
doporučit, aby napříště vydávaly gramatiky
sedmihrad., tyrol. a cheb. J-a."

Maskov 54-67

18, 19/10 92

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - carismus

"Otvoreně přisuzoval, že to, čemu se říká 'carismus', že tento systém nenávidím tak, jak jej jen lze nenávidět, nejen jako člověk, nýbrž i jako Cech a politik ...
A járo Slovan, kajste!"

Masaryk 199

31/10 '12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : Broušeni

Dvo se to snadno brouší, ale představme si
"situaci lidí, kteří vychováni byli ve
školách cizích jazyků a jazyk žijí v li-
teraturách cizích!"

Heas Lovel 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Moravské -
brusy

"...; pro čistotu jazyka měli jsme názve 'brusy',
ale nemělo dležíti by byl obdobný brus kulturní,
vrazující, co v náplavě a zápravě ideji a vzorn
odpovídá rademni národnostnímu charakteru."

Maslit 10

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - brusy

"Když jsem začal psát, sehnal jsem si 'dejechý'
j-ooz' brus a v těch jsem pořád listoval."

T.G.
K. Čapek, President Masaryk a city'

MORAVSKÉ
SLAVNSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
LN 7/3 34

Masaryk: citlivost Edičtvi

„Havlicovi protivilo se romantické citlivost Edičtvi“

Mas Havl 227

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masaryk - cizí j-y

"Čtu a uhlavím v pěti j-ích, řeckinu a latinu,
slovau, j-y, vedle rusku, a italotinu dovedu
slušně číst. (učil jsem se i maďarštině a arab-
štině.)"

Masaryk TV, 372

LN 41, 33, č. 446

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas. - čtení x mluvením v cizím j-ě

Je značný rozdíl mezi čtením a mluvením j-ě;
mluví, mluví dobře (slušně) naučil se jen
číst a slyšet. Pro čtení cizího j-ě stačí oči. 4

Uas Lit 52

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas. - cizí jazyk

Průběh je, se, za, vyšetření na
střed. školách des. a odchovaní pouze des. l-rou
nemá toho nepřímého rozhledu, jadu, má ten,
kdo už na střed. škole čerpal z nejmá l-ry
světové >

mas křivo 123

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - cirk' j-y

Pravě u uas pro velice nedostatky wjen l-ny
přime vědecke, ale vsi vzdělavaci l-ny vřbec
je studium cizích řeči, zejména skotaj l-ny
nadmnohu potřebue >

Spoud u uas bez znalosti cizích řeči
málo ani odborně ani všeobecně
vzdělal se nemůže >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas Krize 422

Mas. - učen' kizem j-uču

52

" zájem věcný

53

" učen' kizem j-uču

bez zájmu věcného je unčování 4

lat., řeč. X Mas: zájem o aut. kult.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učarany - kvalost cizích j-ů

54 "fobieba kvalosti cizích j-ů je nutná"
osvojit si jeden cizí jazyk už na gymu
dobrá kvalost: "kdo s chuti v cizím j-ě čte a dovede se
v cizím j-ě učít"

le z kvalosti cizích j-ů vobec. vzdělání umožně
předešlým slovan. j-ě Rus., pol. "slovau. duch"
uspolehat se na podobnost, nekonstruovat

Prac

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - cizi' vlivy

„V celém světě národ působí na národ: hlavní věcí je,
cizi' vlivy, pokud nejsou jen mechanické, hmotné,
zvárodniť [...] Je uas úkol přeloučvat cizi' vlivy
a stavět se úplně samobytými [...]“

Uas Cesta III, 193

Verh. sobol. 29, 27, c. 9,
130-135

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasaryš : cizi' olavy

"čizovatí cizilá slova lybeim jest sice šeredny'
na'vyš, ale horsi' je, olvožujeť se s'yntaxe.
na to nemáme Brusu."

Uas kar '19 10

"Vyuy'tojme cizi' olavy, cizilho ducha z'jazla.
Ked me toho vyšilho Brusičtor, s'yntaxe. Slovo,
termin, na's nemiči"

govechat : ^{kaubur} ^{vernunft}
ZEMSKÉ MUZEUM (ne i' předvedny')

Uas kar '19 10

Masaryk: cizí vlivy

"Je velmi těžko kriticky konstatovat, jak cizí vlivy u nás působily, které více, které méně (chlouběji a obecněji), které stále, které dočasně a jak dále; a ještě nesnadněji je určit, které cizí vlivy a do jaké míry jsou u nás vhodné, a potřebné, kongenitální."

"Kulturní vzájemnost hledám a přijímám cizích vlivů nejen politických, nýbrž kulturních, je právě hodnocením vlastního a cizích národů, je hodnocením celé kultury lidové vůbec." 48

Masaryk 525

Učesaryš - cizovláda

"Čemu je nárost vzdělanější, tím hlouběji pocítuje
cizovládu ..."

Maslov 52

6/7 1892

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Čechové - práce

22

"My Čechové projevujeme jazyky extrém v této věci:
na jedné straně jsme selouni & mucednickos,
na druhé nikoli."

ideál sebeobětování: sv. Václav, sv. Ludmila, Jan
& Pomeř, Hus, Frabů, protireformace

idea mucednickos musí ~~zestárnout~~

"Sociální vlastnost církve: blízkost mezi čes. bratrstvími
a laborstvími, oddanost mucednickou a bojovnou
obětivostí"

od radikalismu & fanatismu v politice

23

fronáckému rozporu: Chelcičů, obroditelé
"hlavní čes. úkol: pracovat proti této rozpolcenosti,
ty frabůz uskříst"

Prac

Masaryk - Čechoslováci - demokrate'

"My Čechoslováci jsme od přírody demokrate', protože
1. neměli jsme své dynastie, 2. neměli jsme svého
vojvodu 3. neměli jsme rodové aristocracie. Vidíte,
že jsou tři konzervativní činitele, jichž nedostatek
vrací sílu naší demokracii."

Cesta IV, 420

Městská knihovna 11, 34,
č. 119

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Čes. l-ra

"naše l-ra z propagací, didaktická, výchovná
a obrozenecká.
na rozdíl od Pol. a Rusi (l-ra emigrací)"

Uaslit 50

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

nasary - čes. písne

"V obliče jsme uati moravské a slovenské, ale
zahrály se mi také písne české - i dnes
myslím, že se rodíme; jsou různé, nemí
v nich toho výrazu bídy a zotročení jak
v slovenských, mají prvek vtipu a žalost
vyjadřují zdrceně, řek bych musíme." 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Česko-přemost

„Pozorně jsem jich si u nás v malíčkoskách nevažitne
těch přemostí. Každé řemeslné desetkrát slibi' a nesplní'.
To není »malíčkosť«. To je charakter celého národa, charak-
ter celých lidí. To je přemost úprav a rozumová.“

Prac 32

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas. — čs. jednota

"mne samému dávno před válkou za války
společnosti Čechů a Slováků bylo programem,
za války mne bylo polit. cílem"
"přichylovat Čechů a Slováků"
už před válkou

mas. č. 11 104
Národní ovčárenství 2, 25, c. 120
sv. 2 4/5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: čestnost

"Až čestnost nebudeme vidět pouze ve zvučných
heslech vlastenců, až si vzpomeneme ve svých
bájních a vích lidoch vůbec hledat a poru-
vat tu pravou českou duši, pak se ji na svůj
vývoj literární budeme dívat ne liberalisticky,
budeme od své l-ry více žádat než zvučné
fráze, chvílové úklady, jednotlive' vlastni
nebo cizí ideje a reflexe, a mechanickou
dovednost slovní a věrovní."

Mas Hus '90, 74

Uasary?

čes. a latina

~~to angličtine~~

"Touto formam ion na byva' čitina oproti latine vyhod-
uho postavení; sdešto se angličtine (dilem také německé)
latinou formami bohatou, dobdova' dobre' uelnuv dle
připrav, nepotřebuje čitina snad videt' křove' připa-
ry, neb aspoň mnohem méně než obě podobně
stěi."

Zain: Orychování jáho věde'

Jin 112
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maskov - Češi a Němci

"Šestiúhlový národ, národ hospodářský a kulturně sebe-
vědomý si nedá prokazovat milosti a komplimenty, vybrs
šedá, aby vláda a německé úřady už konečně skoncovaly
s utopickým, fantastickým a tvrdým centralistickým
řádkem;..."

Maskov 194

7/11 7/11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marazýk - čestná a německá

„Přemyslíkovi-li o podobnosti a odlišnosti obou národů
[Čechů a Němců], převrácuje mě např. skutečnost, že je v obou
j-ich tyž přezvuk. Uplyn, že je přezvuk pro každou řeč
velmi důležitý a že ve velké míře určuje její charakter;
j-y slovauské těží se od sebe přezvuky. Je skutečným, že
je uat přezvuk totožný s německým.“

Prezident Marazýk o časopisě obědrakch

Kulturních, Bohemia 100, '27, č. 25

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

masaryk: čistota jazyka

"Slovo musí být učiněno tělem a bude přibývat
mezi námi, jestliže je károu vyplenu;
jak slovo to oskvlati budeme v čistoti a
ryzosti, jak učinil Hus, když po fánech [no]
~~katol~~ tak šel, aby se postavili proti znešva-
řování české řeči..."

Mar Hus 790, 20.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas - dialektu

"Uživání různých dialektů v l-ře může být
byť vysvětleno lidovými hmotnými jazyky."

čís. 4

mas N° 95

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - Dobrovodí

" Program slavistický vidím všeobecně v Dobrušce;
že jste navštívili jeho tvorbě a jeho záliby
o Vaši vědu tak přemýšleli, velmi mi
potěšilo. Byl to on anima candida - ztělesně-
ná čerba sloven. humanit, v teorii a
praxi.

Uas Cesta IV, 66

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Lid. Nov 37, 29, c. 519,
S. 2 157-10

Masaryk - Dobrovský

„... formal přisvědčení proti bezklasickému cizímu
časoměru a ... ustali rozdělení českých
slovesa, ...“

Ma. Čes 38

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marazýk: Dobrovský

"Dobrovský zakláda' slavostěn a budi' náš do-
souce j-ý cizím, latinám a věm cizím;"

Mar. Hus. 90, 16

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Rus - Dostojevskij

„Můžeme vidět v Dostojevském »representativní učen^í«
Ruska, ale neměli bychom zapomínat, že představuje určitou
dobu a určitou vrstvu ruského národa -
také povaha národa se mění, vyvíjí se, byť i jen
v jistých hranicích;“

RF II, 119

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učesary 9 - Dostojevrij o Evr

124 Francouzi Katolici "německo Francouzi kniči"
Paríž - "frúmo jáhási rátoha porádku v bezveřtu
(Zatunbe)

Angličané sbaví je vyjelo humanita
Londýn svobodnějši než Paríž

125 Němci "nemvěřitelně nezvedlani, hloupi, tupi"
nahod bez budoucnosti "oddávají se idojí měče, brve
a uá'sti"

Poláci nemá je rád Katolici, proube' polit. revolu-
uá'ci.

Češi soudí Rusy se rájadušíh bládných
oč. učitelé' - nepřítelství vládiži

126 Židé bankéři uad Evropě, vysmívají se Rusům
Ka III

Uasaryč - Dostop. charakteristika Rusu

- 119 "človeč citov" "živ' concit a bližniku živějši' než u na-
kodu zapadnuh" "Rusku spasi' lidstvo"
- 120 "zlobu'fordost"
- 121 "Rus zapomina' ve všem na pravou věru", "časte' kol'sau'
mezi brajnostmi"
"rus. ~~uči~~ lenost a nečub' k práci" "sulacti"
"fatalismus" (Bismarckov prsten a kurzo), shromost
az fatalismu"
"čistota", "čudnost" "beričnost rus. cedla'ca"
- 122 "široka' rus. práha"
"fijau Rus godli' ~~čestně~~ nypije ani polovinu daly
alkoholu, ~~čestně~~ němec"

MORAVSKÉ
SLOVENSKÉ
MUZEUM

Lat III

~~zámek~~ - zámek

Slovo — Luch

"... : stačilo-li našim obcím čerit slovo, my
musíme pracovat, aby slovo to učinilo bylo
čertem duchem" [redacted]

Maas Ces 2/14

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neuvěřitelný
cizí jazyk - vnitřní do duše národa

"...zvláště j-ú vnitřní do duše národu, jichž j-emu
čeme a dělníci. Moudrost slov a gramatika je v sobě
zájímavé, náhodně a tučí vlastní jazyk.

Was Lit 53

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - Dunajská federace

"Každý stát musí jasně rozvinout svou osobnost."

Federaci by se problémy zranflively

"Společně by neposkytovala výhod"

Uas Čestná III 103

24. 1925

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - dvojjazyčnost

"U malých úvodů se jeví tento problém [unicevní
praxi] prakticky v podobě dvou- až trojjazyčnosti."

"pro nás je problém dvojjazyčnosti velmi
závažný jako hospodářský, tak politický a kulturní."
v západ. Evr. - vliv Římanů
v již. Evr. - hlavně Keltové

Uas Cesta TV 12
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
The Slavonic Review
7, 29, č. 20, 240-4

Mas. - dvojazyčnost

"Spojme-li na rovnoprávnosti ve smyslu dvoj-
azyčnosti (to je ta hlavní věc), pak můžeme
být pro dvojazyčné tabulky a udat-li za-
sady (a to je druhá věc, kterou beží), můžeme
být pro dvojazyčné tabulky nejen v Brně, v Olomouci
a v Liberci, vybrž i v Praze."

Maska 353

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nasany: estetika

Estetika, odnášajíc se ku krásu, je vědou
"samostatnou a v soustavě vědění lidstva
má místo vlnění /

"vlastnosti přírodnin, které sobě citem uvědo-
mujeme"

Hlavně však díla lidstva umělecká
a praktická, a svým způsobem rovněž
lidské vnitřní

Naslog 110-1

nasazky: estetika

"Bez aesthetic. vzdělání všeobecne vzdělání vě-
decke je neplným; jako že slouží od přirody
nepoufu vědění, ale i po krásné tance."

"Krásno, pravda a dobro prohlásují se již
dávno za trojvězdi, udičí lodici lidstva
v ústí tuzob a snah životních."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nasazky 112

nasarye: etika

"Etika v pravde praktična poučovatí nás musí
o tom, jak věci a naproti všemuměru udr-
žovatí a zachovávatí máme osobnost svou,
hlavně ovšem, jak jednatí má člověk se
člověkem. Etika psychologicky analyzuje city
a představy, jež žijí v člověku v jeho čin-
ném postavení ke světu a člověku, a ustano-
vuje pravidla, kterými život svůj máme
spravovatí."

MORAVSKÉ
KRAJSKÉ
MUZEUM
MasLog 133

Maas - europeismus

"Co je vlastně »europeismus« jindež než kulturní
solidarita, dohodnutí, vzájemné přizpůsobení,
slovy: demokracie?"

"Chovejte se evropsky!"

Maas, Cesta IV, 88

Das neue Europa 15, 27, c. 12,

s. 3-6 prolog

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : evropsismus

"Evropsismus se nepříčí zbraněm jádru Kollárovy
vzájemnosti; naopak, doplňuje a dovršuje ji;
evropsismus vylučuje jen mezinárodní
a šovinismus."

Masaryk 525

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Measary: filologie

"Filologie, ale výměru nejznámějších filologi
novějších, obnovovatí ma' v paměti naší život
tak kvantit klasických národův porovnáním
jejich podstatných propoví, písemnictví a
umění."

Ležová, L. L. L.

139
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: filologie - metodologie

"Stadium, kterého filologie teď dosoufíla,
logicky, nejen historicky, značí rozklad staré
filologie a přechod ke studiu odbornému
a věcnému, a proto právě s otázkou methodo-
logickou filologie nyní zápasí, jako totiž
všecky vědy spojit v jeden obor logický!"

Masaryk 11/4
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

Mašary: Filosofie

"Filosofie je (...) souborem věd. Takovýto soubor věd není nahodlý, není snad encyklopedickým seřazením specialných vědomostí, ale souborem metodickým, souborem soustavným."

Mašary 155

"Filosofie jest vedle věd specialných vědou všeobecnou jest jednotným názorem o své vědecké, theoretické a praktické filosofie vědecká je všeobecným vzděláním vědeckým."

t. 166

Masaryk: filosofie

"Tímto termínem „filosofie“ jest u nás totožný s „meta-
fyzikou“ neboli „prvou filosofií“, jak u nás bývá
po Aristotelovi a mnohých vědců se ustalil, a

Masaryk 157

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Meas - Francie

4
všech lidí křesťanů, se jine žilů francofilů;
do jisté míry je to snad pravda. Musíte však
uvést, že my všichni jsme byli vychováni v ná-
rodních školách a se nám to líbí, či ne.
Proto bychom se vyvíjeli pěstováním
naše zájem na franc. kulturu, franc. l-ře,
ale také na lidu.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Cesta IV, 263
rozhovor s E. Wrenchem
16/3 32

Masaryk - franc.

Frankou, j-emu dvora a šlechty, vniel Voltaire,
"Rousseau, encyklopedisté" na dvory a do saloni
- napřední dvore celi i Lessinga ve franc. předstě:
to napodobení Paříže & Vidni vyústilo, jak také
Petrohradu a Berlína. ?

Masaryk 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

was - franc. - angl.

X / (Děla se, že gymnasiální francina je
madnější; ale i anglické latinas
pomada, ovšem i němčina.)

Maskice 426

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - fráse

< modloslužba slova a lidov, ubi'je píci' ducha >
< Vari - slovitčar'it'ý' locourkové - my držitel
s komendy'ni, že fojny jsou píed slovy a
nad slovy a že slova jen s věcni mají
být podávána! >

Uas Krize 444

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masary

23

— ~~Severní - práce~~
sv. ~~Ev. Křesťanů~~, Angličané
"již celý život jeví se více na práci organizovánu
"tam se dočká práce více uvidí než u nás"

24

fr. Sev. Ameriky, Anglie
větš. varují před amerizací
filos. málo smyslu pro výhledy, kontemplaci

Prac

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - germanisace

"Žádná vláda nás nedovede pokazit a germanisovat - to
může být docela jasné nám i vládě, a proto nemůžeme
mít žádné příležitosti o »lověcku« a tak dále. [...] Ta
funkce politika je jeden z mnohých prizmatů politické krise
[...] A co se germanisace týká, pamatujeme více na »samo-
volnou germanisaci«, abych užil toho historického výrazu."

Masaryk 294

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk a germanizace

"[...] stačilo-li našim obcím ierše slovo, my pracovat musíme, aby slovo to u nás bylo česky duchem. Nemí to paradoxon, ale posudní čerpání z pilného slovnání naši vyvíjí se starší, / pravdu-li že od roku 1848 a od doby soustavnějšího germanizace nás ohrožuje, řekl bych, více než dřívejší u nás v dobách dřívějších, snad více než v dobách císaře Josefa."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Masaryk 26, 48

Masaryk - Germanizace

"Protireformace ustoupila centralizačnímu úsilí
osvědčeného absolutismu (Jozef II.) a zejména tomu, jak
byl prohledrem politickým. Ale vliv tehdejší vlády
byl byl poměrně slabý [...] Teprve v XIX. století
a zejména v době liberalismu germanizovalo se
i Vídeň vědou. Ale i liberalismus poznal, že
je domáta a to nemožný; vláda Taaffova se vzdala vědo-
vého germanizování: ušel byh proto tvrdit, že tu a tam
některý byrokrat ve svém oddělení negotiuvá s ním, ani ne tvrdím,
že se negermanizuje ze zákona i mechanicky byrokratické polo-
žnosti [...] Vemohu si za tyto věci světové centralisace a zejména po
provinciální rohu 1866 a 1870-77 vyplít, že by Vídeň byla pozvala
důležitostí, kterou pro brva m' brže uauine my Čechové."

Masaryk 293-4

Masaryk - konec 18. stol.

"Tepne po franc. revoluci a revolucemi a přeměna-
mi ji následujícími počíná se v Evropě a také u nás,
a v Rakousku uvedomělá politika národnosti a j-ora
Tepne na konci XVIII. věku počíná uvedomělá germa-
nizace, ale ani ta nebyla ve svém prvním rozmachu
a svůj nepřomýšlený úspěch prosředky tak nebezpečná,
jak v době pozdější, tedy až v XIX. století."

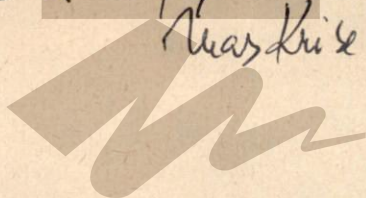
Masaryk 259

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - *gymnázium*
od 1848

"[...] od roku 1848 a zejména jeho ustanovení
řady let sedesátých přinesla na náš slávit
kultura, l-ka a jazyk vědecký."

Masaryk 259

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uvarný E - germanizace od 1848

"... od roku 1848 a od doby konstitučního
germanizace užs obřozuje ... více vnitřně než
v dobách dřívějších, snad více než v dobách
císaře Josefa."

Uvar Čes. 244

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Was - Goethe

Goethe jsem napřed poznal jako lyrického básně;
přodivoval jsem se jeho umění, co totiž z německé
řetě je a dovele vytvořit - živě, obraz-
ně, až s onomatopoei, rytmem a verse dokonale
a celé jednoběžně básni harmonicky. Ve
všem forma se lidí s oblibou.
"i ve Faustovi chytala mi forma, viděna lyrická
totoho dramatica."

HRÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Číslo IV, 250
Goethov sb. 32
9-11

Was - Goethe

"Goethe je svou podstatou Němec, ale suzil se
šlápat věci urody a jejich umění a učil
se od nich. Byl první všech vlastenců, kteří
se v Německu v jeho době již provádělo; nebat
se to vlastencem odumtvout."

Cesta IV, 257
Goethov sb. 32, 9-11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: etymologie

gyně'

Engels (Ursprung der Familie) : ¹³⁷ nec. genos, lat. gens, got. ġuni
sbilněm. künne - učta & země

gyně', got. ġuni, st. nor. kona | slov. žena
- důkaz matricarchátu

X Delbrück, Schrader ~~poznání~~
Mas I 59

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uzasaryš — Havel

„Šnejš může být posuzován ze stanoviska umělec-
leho. Může se mu z té stránky to a ono vytknout
např. jistá dávkalibovost. Mělo by se vytknout,
že se ve Šnejšovi to a ono ještě často opakuje.
Šnejš vybral mnoho pro posuzení a odposuzení“

Radovská

Uzas Cesta III, 283

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Šnejš a senátor Dyl

Uzas Osoboz. 5/28, č. 114

3.3 24/4

vulgárnost Hašerova

"Vadi Švejšovi da'vra hrubosti; jista' da'vra
je nesitelná' edyž se pjavě lici' hrubost,
Sje nesitelná' občas silne' dost a vplouvje
Sje silne' bašni' jiz da'vra, ale u nás, a ujin
u Hašer, silnost se jete dost často ualva-
kuje vulgárnost'. A ta je nesitelná'."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Jan 29

Mararyš -
Havlčík

"realistický' obh, prostý, lidový, jasný,
řezný;"

Maas 16

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašaryš - Haveliči

"Věcna' opravdovost a kyzost přimědění ualerala si
prostý sloh lidový, ualerala slovo skutečné čisté,
slovo žive', křičatse nedost čim' požadavkem
gramatiky a brusů."

Mašaryš, Čerh' obačka,
Oba 69, 112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasaryš - Havličel

"Havličel i svou formou literární, souladně podporoval obsah svého básně. Věcna' opravdovost a ryzeštr fremidčeni' našla si prostě sloh lidový, našla sloh skutečnē české, sloh živé, přehazē nedostřim' požadavkēm gramatiky a brusil"

Uasles 112

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

úvazky: Haveliči x Palachy!

Havl. : lidovější, modernější,

Palachy : stč. věcný sloh

nebral věmech
předchůdce polib.
realismu

Uas Havel 489

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - Havl.

" [m] jáb brátně to zase budou doby, až český
novinář z Havlicka bude hledat práci,
já mu' pracovat!"

Mas Čes 166

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : Havl. - cizí vlivy

"[Havl.] doporučí poznávání národů a studium
vlivů cizích - svědomitost národních prohlášení
za nejkrásnější ze všech občan. čtiností."

Mas Havl 326

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uesary & : Havličel - germanisuny
rusisuny

"Brunč nalazne [...] četne' porledy, germanisuny,
pozdeji' rusisuny, ale Havličel' psal, jak slyšel
a co slyšel, bylo dobre' čete'. Psal j-eu
živým, ne umrtvým slohem staročes. vzorů."

Ues Havl. 230

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: lidový sloh Havličkův

"Sloh je lidový, jeho, Havličkův."

Mas Havl 230

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - uprosěný historismus

"Vědáků naše uprosěný historismus. Historismus
se nalézá všude, u všech národů, všichni národové
v podstatných věcech jsou si podobní, podobně, než
se kritičtější obě strany. Ať už náš historismus je
potud zvláštní a silnější, než u národů jiných,
že jsme více než národové jim zbraň vědomí
historické kontinuity. My se proto více než
jim ponoříme do minulosti; vidouce v té své
minulosti idealy budoucnosti."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas Kriz 253

Napsané 3
humanismus

v pozici.

"Nedostává se tu dosti významných slov pro
tyto různé pojmy: humanita - humanismus -
humanitářství - filantropismus ap. jsou u nás,
skvěly se již v XVIII. věku užívalo; Kollár užít
val slova: humanita, anebo jeho předátek
(člověctví) ... " ^{dopomocou: humanita, humanitář}
_{idej, humanitářství}

Marthus 90, 14

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: humanismus

"Jaroš tedy je rozdíl mezi humanismem, anglickým,
nebo francouzským, tak i humanitní ideál český
má obsah svůj. Cezou přední naši buditele
neovčiji, Kollár, Šafařík, Palacký a Havlicek,
usilovali o víceméně jeho obsah."

Masaryk 26, 18

ČESKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učený: humanita

"Humanita je novější slovo pro staré slovo *lásky*
k bližnímu."

lásky - pojem obou pohlaví, pojem v učeném.
už v 18. st. humanita, sympatie, altruismus

Manuskr - 564

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neasary 9

humanita

„Láska, humanita musí být pozitivní. Často nenabývá,
například k národu druhému, pohledá se již za
časem k národu svému. Vyšší je nemít se nenabývá,
ale pozitivně ustávat.“

Idealy 57

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marx - idea humanitní = idea národnosti

"Idea humanitní jeví se v naší době jako idea národnosti. Počíná se to v poslední době u nás počítat, že totiž idea humanitní není proti ideji národnosti, nýbrž že právě národnost, stejně jako člověk jednobřevce, má být a může být humanitní."

Idealy 9

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: humanitní program

"Humanitní program znamená citlivé sympatie
ke všem lidem přes rozdíly jazykové, národnostní, vztahů.
Humanitní program znamená zároveň úsilí pro
sjednocení všeho lidstva."

Masaryk 23 38

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maranyš - Chateau Briand

„z toho jsem si frčel dal do cesty“

Mar. Lit 39

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : Chelčický

"[...] Chelčický a jeho stoupenci svobodně vy-
tkem písmu a svou důležitostí mravní a občanské
i logickou stali se pravým jádrem reformace
české a organizace "bratrství" jejíž byla
podnětem o formální organizaci se stanovila
nově."

Masaryk 182
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maranyš - idea národnosti

"[...] idea národnosti se u nás postupem vývoje občanského prozměňovala, a to tak, že se národ počítal více a více pojímá demokraticky a učitelé jako lid, že se pojímá lidově; myšlím jen, že to není pouze změna terminologie."

Maranyš 277

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Marxizmus - ideály humanizmu

8

Angl: nejrůsestrannější - filozofický, etický, sociální, náboženský

Franc: filozof. a literární

9

Rus: nábožens. sociální

Pol.: národní foliální

Čes: kulturní osvětový - Kollár, Šaf, Pal, Havl
Aug. Štrobauer - bratřičtí

Marx Ideály

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

mas. - ido. 1-7

"řeci ido. more jedna s druhou spojeny, jedna
jezo by ^{byla} druzela druhou"

mas. 1/ 52

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : internacionalismus

"Internacionalismus se může & nacionalismus
chovat dvojako : negativně, může ideu národnostní
odmitat — pak je to v praxi jiny absolutismus ;
anebo může národnost pojímat a přijímat
pozitivně — pak je to jiny a národnostní fede-
ralismus. 4

Masaryk, 163

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čas - interview

„Interviewy jsou, myslím, u nás stále zaměřením
těžko. Amer. novinář musel vzprytnout a udáče,
ale hledí přinést pokud možno přímou informa-
ci; raději poskytl informace než hluboký
výzkum.“

Čest. N. 481

LN 38, '30, č. 503,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ s. 2

MÚZEUM

„interview je věc určitá, určitější, než
něž dlouhý článek; ale je interview a inter-
view.“

t.

Wasaryš - intričanstvo

"Je to skutečně nutné, aby každý národ, aby člověk
v formě své vlastní vůle pomáhal si intrikou,
ma' lež v různých svých podobách stát se
jako národní zbraň? Může člověk jen ve velkém
národu být pravdivým, naprosto pravdivým,
nerodit se navzdor bez bázně také v národěch
malých z je máchavelsmas a loajstvi nezbytí
zbraň postavených, malých a slabých?
nem' - i slabý a malý může dosáti svého
cile bez intriky, ba jen tak ho vůbec dosáhne,
jak skutečnost poučuje. Kdo chce a umí pracovat,
nepotřebuje intriky."

was 226

Ustav: řeč **jaře**

"Řeč", janc jen projatrovacím prostředkem našich
vniterného žití, srovnána s věcným obsahem
životním, s citem a myšlením, je zápisem 'genem'
edrandarjem."

Ustav 104

"Řeč, jatože projatrovací prostředek našich
smak, citiv a myšlenek, a jatože nejvladnější
prostředek ke vzájemnému sdílení vniterného
života, podnětem je vladším a smostatno
vedy, totiz jzrozpytu."

t. 105

Masaryk: jazyk

"Jazyk jest pro přírodu; jenže vedle hlavních přírodních zdá se býti jevem podružným, souzřevem našeho ušlechtilého života a vývoje jednobližnosti v národu"

jak rozpt se

zakládá na fyziologii, "vykládající" slyšení, fyziologii, "poučení, zbušení, mohutnost, dospívání člověka a utvoření a ustálení sociální" "všeobecné základy vývoje jazyka vykládáme sobě vzájemně a ustálení vývoj, po případě záměru věci"

Masaryk 105

Waarayl : rec-gazyl

"... rec rolaštinu jeven je furoduin a
s částí duchovním vyžaduje dle principu
uadke wlatu vidu."

Mar Log 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Matematika : ~~zajímavá~~ ~~matemat.~~ ~~trc~~ ✓

„... definice a demonstrace matematické vědy
byly i idealem logiky, neměly pak ulnou
úsevní, přeměna a kvantita za pravou ulnou
vědeckou se považuje naproti matematické
a uspokojivosti věd jiných, naproti beth,
ve kterých čtyři hrady, jako naproti v aesthe-
tice, ethice a f.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mat Log 45

Uasaryš : kulw. jazyš

"kulwene' slovo je mocnějši' a silnějši' než prané"
"dialektem působí učitel na dítě učitelé
dialekt "přibarvení" v poezii lyrické (Burns)

Uas uat 19 7

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: jednodušost j-a

Vzrost j-a spíše je zjednodušením, ubráněním
forem, ale se komplikovaností vyšších státních
v j-e, s zjednodušením a vyjádřením složitých
klasických stavů.

Masaryk

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uas

— jednota f-a

"Stát není utvářený na jednotě f-a,
nybrž na jednotě hospodářství společnosti
občanů srovnání jejich zájmů."

uas Cesta IV, 154

El. Sč. 14, 30, č. 4021, s. 1, 3, 5

11/6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uas. - klas. 5-7

malá přednáška - slov. křesťanství, Franc, Angl.
již humanismus je nepoměrně silnější než západ.
"uas"

uas 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: jazyky světové

„aby se mládež naše dobře vzdělávala v řeckých
světových, magických veliče' l-ny vědecké i
belletristické. Ldo uverna' jidnu nebo druhou
z nich, na ten čas a zda' se bolužel, že
jistě dlouho nebude s to vzdělati se
řádně.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk 17

Mararyš - Jungmann

nutnost přibrat si ke slovníku českému i slova
z ostatních j^u slovau (Jg^uu překládá Milbouze
Kracenel^u raje)

"jimi čimili brzy jen z vody"

Maš Čes 55

v překlade Milbouze "Jg^u zbudoval nový náš
epis. jazyš"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Meas - Compromis

Švehla byl mužem Compromisní. (ve směr to
slovo jestliž oblíbené u nás.) 7

Meas Cesta III, 290

Partovní 5, 28, c. 17,
257-8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: Kommunismus

Kommunismus současně je, přesně poroučen na nejvyšší
státní kapitálistem a komunismem vlastně nega-
tivním, to jest společnou bídou a nouzí; 4

Mas Slov 23, 23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Neasaryš — kosmopolitismus

„Kosmopolitismus záležel v tom, že se národně nezúčast-
nili kulturního života a svět ovládali Francouzi.“
— vik Rousseau

MN 13

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uzasny: "kulatá" slova

196 " [Havlíčik] byl se těch "kulatých" slov a bylo mu
docelega jano, jak lidé místo pojmy a věci ochotně
dávají si platit slovy "

7
vražda - poprava
loupež - konspiraace
slodějství - agiotage, operace
podvod, lež - změna systému
kurčství - Staatsstreich
fait accompli

MORAVSKÉ
ZELENSKÉ
MUZEUM

Palacky' — kultura j-a

"Vzdělání" myslí bez vzdělání věci jistě byly ne-
smysl, a vštěpění jazyka jistě podstatou
vštěpěním života duchovního. [...] my,
majíce povinnost vzdělávati jazyk svůj, hledě
povinnosti nikdo nás zprostiti nemůže, máme
i právo činiti tak, a nikdo nemá právo
se tomu ani brániti. V tom případě
Zachování a vzdělání národnosti jistě přida-
zám'a zákonem ústavu, [...]"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Masal 26, 39

Uasary? - Labra & j-u

Labra & rooluc' p'edě & t'edi uakiv'edě, & su'e'mu uarodku
je dána od p'etrody, a p'isto je opravov'ena' a uelimi
Cenna'.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uzasary: Latina

"Latina dlouho zůstává živou, alespoň oživovanou,
měcí vzdělávaných a především služebníky církevními,
a jejich vlivem učenců a vzdělanci vůbec
a recepce některého práva i úradu světských."

Mar 209 141

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uas - lat.

" má-li se zachovat latina, - a nemáme nic
proti tomu, protože máme i latinské vědění
a dějiny, a také dějiny vědění naší kultury."
neboť, slova "latinská metoda"
"literární a kulturní obal latiny a řečtiny"

Mus. Česká IV. 31
Prager Tagblatt
154, > 29, č. 89, s. 1
14/4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - liberalismus

"Tak jak politiky pokračoval v díle proti reformaci-
ním, vůbec nám ušilně cizí party, tak postro-
zoval nás interně: srolopuje se filosofičan
negaci a mravním a socialistickým přístupem
stovím."

Neas Hus 90/15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: liberalismus

"naš liberalismus spojuje se [...] pouhým nacio-
nalismem, nacionálním egoismem, jazyč., pak
to vidíme všude, vede své vyznavače k ne-
humanitě, k potlačování jazyka a národ-
nosti cizí."

Mas Hus 90, 40

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas - národ x lid
(natio x populus, nation - people, nation - people,
Nation - Volk)

národ: obyc. více ve smyslu polit.
lid: masa národa ve smyslu demokrat.

Uas NE 93

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Measary: jazykozpyt *lingvistika*

"věda samostatná vedle sociologie"

"podléhá nepřímým pravidlům klasifikacím"

jazykozpyt = praktický

— theoretický

— věda abstraktní (jazykověda)

— "konkrétní (jazykopis)

Mar Log 106

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk: paragraf - hodnota *linguistica*

"nemala"

"formální věci vnitřně v ducha mluvících
a mluvících"

"pro historii nejstarší - obzvláště tak zvanou
dobu předhistorickou - jazykops často býval
jediny prostředkem spočívajícím"

Mas Log 109

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašaryč : jazikoveda **Linguistika**

" dynamická a stabilná sociálna "

" meje, vznik a vývoj reči, ale i podstata
jazyka "

" abstraktná a všeobecna mluvnice, vyhládky
všetka pravidla, jazyk je konkrétne tá
ona reč ve všetkých hláskoslovi, kmeňoslovi,
tvoroslovi, syntaxi a t.d. se pridružuje "

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašaryč 107

Masaryk: garfionida *lingvistica*

"logika, matematika a nejistota, pochazeji u' z nedo-
statku vecnu a logicku vzdelani' unobyl
jaz rozptat"

"povrchne se prvoda a historie napodobuje"
"nevědecke' sbírání' lajly z unobyl'ch jaz'ku,
z j-u do co možna' okobidyle"

Ucas Log 107

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk : jazykoveda *lingvistika*

= filozofie jazyka (Sprachphilosophie, Sprachwissenschaft)

x "konkrétní věda : mluvnické

Mas Log 107

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasavý - lingvistka

"V jazykozpytce ~~je~~ kritické hlavy musejí se vracet
k Dobrovskému, ..."

Uasavý 180

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učený: jazykový - pravil. význam

"posuňující vlastní jazyk, posuňujeme vlastní
národ a posuňujeme jazyk církvi, sblázněme se s ná-
rody jinými, a tak postupně dle mohutnosti
našich schopností od přirození laby & rodne
řeci přicházíme k učením a láce řeci a
národů církvi, a co více učením, & posuňujeme
a učením vyvíjenost ducha: bez ducha
slova a litera jsou mrtvy."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Manuscript 109

masary - lingvistica historicka

"V jazrozpyte spor o rudofisy Kraloveckohorj' a
Zelenohorj' stal se inventarisovanim
fjlozofickich vedomosti' a zda' e, ze spjeme
tu k' karuicem' smeru pouytce historicko,
votj studia jazjra starocekho; po velike'
praci je bawerj'e echa' mladsi' generaci u'kol
mededj, analyzovat jazj zivj, prany' a
ruluveny."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mas Ccl 180

Masaryk: jazyková obecna' *linguistica*

Steinthal, Grammatik, Logik und Psychologie, 1885

Marty: pojednání o bezpodmínečném větění
Vierteljahrsschr. für wissenschaftl. Philosophie
1884, 5

Masaryk 107

počátky přímé jazykovědy: Bopp

Schrader 7.

t. 109

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasary: ^{lingvistika} jazykoveda komparat

"srovnávací metoda, jako všude jinde, kde jest první
muslo ... státi se jobičnou, avšak srovnávací
řízeno byti musí 'theorií'"

"abstraktní jazykoveda - statice"

"pro racionalné studium ulovíme jedné"

"teprve ve druhé řadě ... kvalitě řeči více"

"grammaticem v pravdě filosofickým je ten, kdo
srozumí řeči jedné velmi důkladně, kdo rozumí
ní ulovíme přeměně pro jednoho, s kterým žije,
a odtud pak srovnávací metodou vstří
v řeči jiné, po případě všechny

dávat přednost studiu řeči žive před umrtvou

Uas Log 107

- Masaryk: jazykové obecné linguistika
 104 Whitney: Language and the Study of Language, 1867
 Life and Growth of Language, 1875
 Sayce: Introduction to the Science of Language,
 1875²
 M. Müller: Vorlesungen über die Wissenschaft
 der Sprache
 Paul, Franz. von der Sprachgeschichte, 1880
 Delbrück: Einleitung in das Sprachstudium, 1880
 Nearty: Ursprung der Sprache, 1877
 Lersch: Sprachtheorie der Alten, 1840
 Steinthal: Geschichte der Sprachwissenschaft
 bei den Griechen und Römern, 1863
 105 Paulin "Eradny spis", "učebni' čítání s učením' metodice
 jazykové"
 106 Eradny v dejinách filozofie = sociologii
 Masaryk

literatura

Mararyš : řeč - nejen frabst., ale i umetelč' ^{výrazov}

"Řeč je ... nejen frabstodijem, ale i umetelč'jem
výrazivem, a proto garyrozpyt i z aesthetiky
všeobecné a specialně z poezie, ovyfa' pruce-
ni, jalož i z dejin umění garysuidetio."

Mararyš 105

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas. - krásna l-ra

krásnou l-rou vidáme najčastejšie do ducha národov;
umožňuje to ľahšie štúdium politiky a kult. historie,
etnografie atd., ale často pozudní, proniemajú
dob a lidi je žinejší, bezprávnější, krajšiejší,
[...] L-rou postihujeme ľudí národov a postihujeme
takto celý slovenský a ľudskosť človeka.
Spracúvajú sme l-ry s citlivou postrehujúcou svojou
vostaty a vady, avšak i svoj vlastnosti dobre, vy-
cítujúce svoju úrodnosť a usilujúce sa o jej
nplatení v celom vlnení.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uas. Lid 56

Masaryk: l-ra ces.

- 37 Kollár
38 Jungmann, Palacký, Šafář &
Havl., Aug. Smetana
39 Mařka, B. Němcová, Neruda
40 Vrchlický, Čech, Machar
Višková-Kunětická

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ Masaryk
MUZEUM

Manuskr: logika

"Logika má být abstrahována ze věd všech,
praktických, abstraktních i konkrétních, neboť
jeu tak může být užitečná a dovednou.

Manuskr 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

REPERTORIUM

masaryk - tradar

tradar-propaganda : 3 mil. tradarů

naše slatostroj : 700 tis

mit v ČSR "Belkoni jedni stazie" jako kumci

Mas Cesta IV, 325 (LN 32)

jinde : 1,300.000

sp. 745 tis

344

(LN 33)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašaryž - Mad
465 Mad. zmatilo ~~2~~ 2/3 dzeur', 2 1/2 mil. Madarín za
hranicemi (600 - 700 tis. v ČSR
nelze upravit hranice z dôvodů mezinarod.
466

Cesta IV

Neue Freie Presse 17/5-29

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Maas - Madáři

„Dohodl jsem se totiž, že z fondu své dceře Est-
y odevzdávám založenému maďar. spol. účel
pro vědu, literaturu a výtvarné umění.“

Maas Cesta IV, 177
Čes. rep. 257, 30, č. 277
s. 5/6 14/5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašary - Maďari

"Kulturní stav maďarského lidu je nižší než u lidu
slovenského a č-ry značnější. Maďari nemají ještě
duch, a dokonce žádné umění v době Kollárova.
Belačarští Slované má, tak čistě fyzicky,
odvážlivější a pomadrušovanější má proto
tak zlé následky kulturní a mravní."

Mašary 68

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uas - uad

"Rekonstrukce Uher, jak byly před válkou, jest
nemůžná, protože tento starý oligarchický režim
byl velmi nepřehledný a joblačoval nemedár-
ské úrodnosti"

"Byl bych za potvrzení ch. orodnosti připravení justiti
úvalen o modifikaci přílohy k hranicím
lini."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

uas Cesta IV, 175
Prager Tagblatt 55, 30, č. 730, s. 1
30/9

Maas - maďar.

proty, kdo se chystají k činnosti polit.

v C. se skoro nepedstuje

↳ kontrolovat, co se za Litavou vyplí a dělá >

Maas/kuze 127

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk - malý národ

"malý národ, hájí se proti velkým, myslí mnohem
intenzivněji než velký, společně se na svou
cibelnou říši."

Masarykova Ev. 294 101

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Mašaryč - malý národ

"malý národ, národ uvědomělý a kulturní &
vyvíjející se právě tak postupnou jednotkou
a kulturní individualitou jako národ
velký." 7

Mašara Evr. '94⁷ 102

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Uasary: mezivědi'

„Ke našeho principu klasifikace nelze být řádného
... mezivědi'. Nem' totiž možno, aby byly předměty
vědní, jež patří by dvěma vědám tak, jakoby
smíšením dvou věcí stala se třetí.“

Uas Log 53

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Masaryk
Mařka - němečina

„Sám [Mařka] básní německy a čestná je pod
vlivem němečiny, ale vidíme právě na Mařkovi,
jak studiem lidu a slyšením lidem, a jak
pomocí polstiny bojuje o obrození jazykové;“

Mařka 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM